

Tanterv

ÁLTALÁNOS ISKOLA

**MAGYAR NYELV
MINT MÁSODIK NYELV**

Tanterv

ÁLTALÁNOS ISKOLA

MAGYAR NYELV MINT MÁSODIK NYELV

Kétnyelvű (szlovén-magyar)
általános iskola

KÖTELEZŐ TANTÁRGY (1316,5 ÓRA)

TANTERV/UČNI NAČRT

MAGYAR NYELV MINT MÁSODIK NYELV/MADŽARŠČINA kot drugi jezik

Kétnyelvű (szlovén-magyar) általános iskola/Dvojezična (slovensko-madžarska) osnovna šola

Tantárgyi bizottság/Predmetna komisija:

Pisnjak Mária, SZK Oktatási Intézete, elnök

Balaško Valika, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva, tag

dr. **Forgács Anna**, tag

Horvat Laura, Kétnyelvű Középiskola, Lendva, tag

László Hermína, Kétnyelvű Középiskola, Lendva, tag

Slavinec Tot Marija, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola, tag

Szekeres Zdravec Ilona, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola, tag

Toplak Alenka, Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola, tag

Vida Törnár Judit, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva, tag

A tantervet írták/Avtorice:

Pisnjak Mária, SZK Oktatási Intézete

Balaško Valika, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva

dr. **Forgács Anna**

Slavinec Tot Marija, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola

Szekeres Zdravec Ilona, Göntérházi Kétnyelvű Általános Iskola

Toplak Alenka, Dobronaki Kétnyelvű Általános Iskola

Vida Törnár Judit, 1. Sz. Kétnyelvű Általános Iskola, Lendva

A tantervet bírálták/Strokovna recenzija:

dr. **Oszkó Beatrix**, MTA Nyelvtudományi Intézete

dr. **Hegedűs Rita**, ELTE Budapest – Humboldt Egyetem, Berlin

Kiadta/Izdala: SZK Oktatási és Sportminisztériuma/Ministrstvo za šolstvo in šport, SZK Oktatási Intézete/
Zavod RS za šolstvo

A minisztérium részéről/Za ministrstvo: dr. **Igor Lukšič**

Az intézet részéről/Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Szerkesztette/Uredila: **Nataša Purkat**

A magyar szöveget lektorálta/Jezikovni pregled: dr. **Forgács Anna**

Tervezés/Oblikovanje: **Suzana Kogoj**

Tördeles/Prelom: **Kočevski tisk**

Ljubljana, 2009

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.2:811.511.141

UČNI načrt. Madžarščina kot drugi jezik [Elektronski vir] : dvojezična (slovensko-madžarska) osnovna šola = Tanterv. Magyar nyelv mint második nyelv : kétnyelvű (szlovén-magyar) általános iskola / [avtorice Pisnjak Mária ... et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2009

Način dostopa (URL):

http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_obvezni/Magyar_nyelv_mint_masodik_nyelv_obvezni.pdf

ISBN 978-961-234-805-2 (Zavod RS za šolstvo)

1. Vzp. stv. nasl. 2. Pisnjak, Mária
244319488

A tantervet az SZK Köznevelési Szakmai Szakértői Tanácsa 2008. június 12-i 114. ülésén hagyta jóvá./Sprejeto na 114. seji
Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 12. 6. 2008.

Tartalom

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA.....	5
2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI, A KULCSKOMPETENCIÁK ÉS A KERESZTTANTERVI TÉMÁK	6
2.1 A tantárgy általános céljai	6
2.2 A kulcskompetenciák	6
2.3 Kereszttantervi témák	9
3 FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TARTALMAK.....	11
3.1 Első szakasz (1–3. osztály).....	11
3.1.1 Beszéderítés, beszéd.....	11
3.1.2 Olvasás (szövegértés), szövegalkotás	13
3.1.3 Írás (írás-használat, szövegalkotás)	14
3.1.4 Témakörök	15
3.1.5 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek	18
3.1.6 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek	20
3.1.7 Javasolt művészi szövegek	20
3.2 Második szakasz (4–6. osztály).....	22
3.2.1 Beszéderítés, beszéd.....	22
3.2.2 Olvasás	23
3.2.3 Írás	25
3.2.4 Témakörök	26
3.2.5 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek	26
3.2.6 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek	28
3.2.7 Javasolt művészi szövegek	28
3.3 Harmadik szakasz (7–9. osztály)	30
3.3.1 Beszéderítés, beszéd.....	30
3.3.2 Olvasás	31
3.3.3 Írás	32
3.3.4 Témakörök	33
3.3.5 Nyelvi és nyelvtani ismeretek, készségek.....	34
3.3.6 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek	37
3.3.7 Javasolt művészi szövegek	37
4 VÁRT TELJESÍTMÉNY.....	38
4.1 Várt teljesítmény az első szakasz végén	38
4.1.1 Várt teljesítmény az 1. osztály végén	38
4.1.2 Várt teljesítmény a 2. osztály végén	39
4.1.3 Várt teljesítmény a 3. osztály végén	40
4.2 Várt teljesítmény a második szakasz végén	41
4.2.1 Várt teljesítmény a 4. osztály végén	41

4.2.2 Várt teljesítmény az 5. osztály végén	42
4.2.3 Várt teljesítmény a 6. osztály végén	43
4.3 Várt teljesítmény a harmadik szakasz végén	45
4.3.1 Várt teljesítmény a 7. osztály végén	46
4.3.2 Várt teljesítmény a 8. osztály végén	47
4.3.3 Várt teljesítmény a 9. osztály végén	48
5 TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK.....	50
6 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ	51
6.1 Az első szakaszban történő fejlesztés	51
6.2 A kommunikációs készségek fejlesztése a második és a harmadik szakaszban.....	53
6.2.1 Beszédfértési készség fejlesztése	54
6.2.2 Olvasásértési készség fejlesztése	55
6.2.3 Beszédkészség fejlesztése.....	56
6.2.4 Az írásbeli készség fejlesztése	58
6.3 A nyelvi kompetenciák fejlesztése	59
6.4 Irodalmi nevelés	59
7 A TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE	61

1 A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A magyar nyelvnek a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén különleges státusa van. A magyar anyanyelvű tanulóknak ez az ún. első nyelve, a szlovén, illetve más anyanyelvű tanulóknak pedig az ún. második nyelve. A nem magyar anyanyelvű tanulók nemcsak az iskolában, a tanítás folyamatában ismerkednek vele, hanem mindennapi életük szerves része a magyar kisebbség nyelvével, kultúrájával és médiájával való érintkezés. Magyarország közelsége, egyre vonzóbbá válása kereskedelmi, gazdasági és turisztikai vonatkozásban is indokolja e nyelv tanulását. A két ország egyidejű EU-csatlakozása következtében a továbbtanulás és munkavállalás szempontjából is fontos a régió nyelveinek ismerete.

Mivel a Muravidék nemzetiségileg vegyesen lakott területén a szlovén mellett a magyar is hivatalos nyelv, bizonyos munkahelyek betöltésének feltétele a magyar nyelv ismerete. Mindez indokoltá teszi a nyelv alapos ismeretét az itt élő emberek számára, amit elsősorban gyermekkorban kezdett tanulással lehet megvalósítani. Az EU-s dokumentumok szintén kiemelt feladatként kezelik a nyelvek, többek közt a szomszédos nyelvek tanulásának népszerűsítését is. A tantárgy keretében nemcsak nyelvet oktatunk, hanem művelt nyelvhasználót nevelünk, aki természetes állapotként éli meg a muravidéki mindennapok nyelvi és kulturális sokszínűségét, és ezáltal toleranciát tanul más nyelvekkel, kultúrákkal és népekkel szemben.

A tantárgy keretében elsősorban kommunikatív nyelvoktatás folyik, a készségterületek hangsúlyos fejlesztésével. Emellett a tanulók betekintést nyernek a magyar irodalomba, kultúrába és történelembe. A tantárgy céljainak megvalósítása a kompetenciafejlesztésen alapszik.

A tantárgy célja, hogy a 9. osztály végére a tanulók eljussanak a Közös Európai Referenciakeret B1 szintjére.

2 A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI, A KULCSKOMPETENCIÁK ÉS A KERESZTTANTERVI TÉMÁK

2.1 A tantárgy általános céljai

1. A tanulók pozitív viszonyt alakítanak ki a magyar nemzetiség nyelve és kultúrája iránt.
2. A tanulók haladó szinten elsajátítják a köznyelvet.
3. A tanulók elsajátítják a társas-társadalmi tevékenységekhez, elsősorban a mindennapi élethez, a magyar nyelven folyó tanuláshoz szükséges nyelvi kommunikációs képességet, a kulturált nyelvi magatartást.
4. A tanulók fejlesztik együttműködési készségüket, nyelvtanulási stratégiájukat.
5. A tanulók magyar irodalmi művekkel ismerkednek, betekintést nyernek a magyar kultúrába.

2.2 Kulcskompetenciák

A tantárgy alapja részben az anyanyelvi, részben az idegen nyelvi kommunikáció kulcskompetencia.

1. Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelven folytatott kommunikáció a gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezésének és értelmezésének képessége szóban és írásban (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése és írásképesség). Az egyén számára lehetővé teszi, hogy a helyes és választékos nyelvhasználat révén bekapcsolódjék a társadalmi és kulturális életbe, az oktatásba és képzésbe, a munkába, a családi életbe és a szabadidős tevékenységekbe. A megfelelő anyanyelvi szókincs, funkcionális nyelvtani ismeretek előfeltétele a második nyelven folytatott kommunikáció fejlesztésének.

A tanulóknak:

- rendelkezniük kell azzal a képességgel, hogy első nyelvükön mind szóban, mind írásban kommunikálni tudjanak különféle kommunikációs helyzetekben, hogy meg tudjanak különböztetni és fel tudjanak használni különféle típusú szövegeket, információt tudjanak keresni, összegyűjteni és feldolgozni, segédeszközöket alkalmazni,
- ki kell alakítaniuk az építő jellegű párbeszédre való hajlamot, a másokkal fennálló kapcsolat iránti érdeklődést.

2. Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció nagyjából megegyezik az anyanyelven folytatott kommunikáció elemeivel: a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértésének, kifejezésének és értelmezésének képessége szóban és írásban, a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül (oktatás, munka, családi élet, szabadidő), az egyén szükségleteinek megfelelően.

A tanulók:

- elsajátítják a cél nyelv szókincsét, a funkcionális nyelvtani ismereteket, valamint a szóbeli interakciók főbb típusait,
- fejlesztik a közvetítés készségét, a magyar és idegen nyelvi szókincsüket és funkcionális nyelvi ismereteiket összevetik anyanyelvükéivel, észlelik a hasonlóságokat és különbségeket,
- megértnek szóbeli üzeneteket, beszélgetéseket kezdeményeznek, folytatnak és lezárnak, képesek szöveget megérteni és alkotni,
- összehasonlítják a szlovén, valamint a többi cél nyelv társadalmi hagyományokat a magyar társadalmi hagyományokkal,
- pozitív viszonyt alakítanak ki más nyelvekkel, tisztelik a kulturális sokféleséget.

3. A matematikai és természettudományi kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége a mindennapok problémáinak megoldása érdekében.

A tanulók:

- fejlesztik a logikus és térbeli gondolkodást,
- természettudományos témájú szövegek olvasásával jobban megértik a természeti világot, a technológia vívmányait és kockázatait,
- a funkcionális nyelvtani ismeretek elsajátításakor és a helyesírási készségek fejlesztésekor elmélyítik a számokra és mértékekre vonatkozó ismereteiket,
- fejlesztik az egészséges kíváncsiság, érdeklődés képességét, az önmagukat, családjukat, közösségüket érintő problémákkal, jelenségekkel kapcsolatban.

4. Digitális kompetencia

A digitális kompetencia magában foglalja az információs társadalmi technológiák (IST) használatát a munka, a szabadidő és a kommunikáció terén.

A tanulók:

- a számítógép segítségével információkat (vissza)keresnek, értékelnek, tárolnak, előállítanak, bemutatnak és cserélnek,
- használják a főbb számítógépes alkalmazásokat, például a szövegszerkesztést, az adatbázisokat, az információ tárolást és -kezelést,
- fejlesztik az információ hitelességének és megbízhatóságának felismerési képességét, ismerik és tiszteletben tartják a használattal kapcsolatos jogi és etikai elveket,
- nyitottá válnak kulturális, társadalmi és/vagy szakmai célokat szolgáló közösségekben és hálózatokban való részvételre.

5. A tanulás elsajátítása

A tanulás elsajátítása az a képesség, amellyel az egyén a tanulásra törekszik és azzal foglalkozik, megszervezi saját tanulását, beleértve az idővel és információval való hatékony gazdálkodást is, mind az egyéni, mind a csoportos tanulás során.

A tanulók:

- megismerik és elsajátítják a tantárgy speciális tanulási stratégiáit, felismerik saját erős és gyenge pontjaikat,
- fejlesztik a tanuláshoz szükséges alapvető készségeket: az írást, az olvasást, az IST készségeket,
- fejlesztik koncentráló- és tervezőkészségüket, önértékelésüket, erősítik önbizalmukat,
- gyakorolják a csoportban való munkát és az együttműködést,
- fokozzák tudásvágyukat, a már tanult ismereteket különböző iskolai és élethelyzetekben alkalmazzák.

6. Szociális és állampolgári kompetencia

Ezek magukban foglalják a személyi, személyközi és interkulturális kompetenciákat, és meghatározzák a viselkedés minden olyan formáját, amely arra teszi képessé az egyént, hogy hatékony és építő módon vegyen részt a társadalmi és szakmai életben. Az állampolgári kompetencia felkészíti az egyént a közügyekben való aktív részvételre.

A tanulók:

- megismerik és többnyire betartják a (nyelvi) viselkedési szabályokat,
- gyakorolják az építő jellegű kommunikációt különféle környezetekben, a toleráns magatartást,
- gyakorolják a hatékony együttműködést tanuló társaikkal,
- fejlesztik a tárgyalókészséget és az együttérzési képességet,
- szereplések során megtanulják kezelni a stresszt, és erősítik önbizalmukat,
- szövegek kapcsán bővítik ismereteiket aktuális eseményekről, valamint a nemzeti és világtörténelem főbb eseményeiről,
- fejlesztik felelősségérzetüket.

7. Kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia az egyén azon képességére utal, hogy elképzeléseit meg tudja valósítani. Idetartozik a kreativitás, az innováció és a kockázatvállalás, valamint annak képessége, hogy az egyén célkitűzései érdekében terveket készít és visz véghez.

A tanulók:

- különböző tanulási technikák alkalmazásával fejlesztik tervezési, szervezési, vezetési, valamint együttműködési képességüket,
- fejlesztik kommunikációs, elemző- és értékelő képességüket,
- fejlesztik kezdeményezőkészségüket, a kitartó feladatvégzés képességét,
- fejlesztik erős és gyenge pontjaik felismerésének képességét.

8. Kulturális tudatosság és kifejezőkészség

A kompetencia magában foglalja a különböző művészeti ágakban és különböző kifejezési formákban megjelenő erkölcsi tartalmak és esztétikai értékek befogadását.

A tanulók:

- ismerkednek a helyi, a magyar és a szlovén kulturális örökség értékeivel,
- megértik a régió kulturális és nyelvi sokféleségét, pozitív viszonyt alakítanak ki iránta,
- irodalmi művekkel való ismerkedéssel és különböző előadások megtekintésével kialakítják a kultúra iránti igényt, formálódik ízlésviláguk,
- képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően különböző művészeti ágak, ill. kifejezési formák révén élnek az önkifejezés lehetőségével, egyben fejlesztik kreativitásukat,
- pozitív viszonyt alakítanak ki a kulturális sokféleség iránt.

2.3 Kereszttantervi témák

1. Hon- és népismeret

A magyar nyelv tanulása során a tanulók összevetik a saját közvetlen környezetükben gyűjtött élettapasztalatokat azokkal az információkkal, amelyeket a magyar nyelvű szövegek feldolgozása során ismertek meg. Ez hozzásegít ahhoz, hogy a tanulók jobban megéljék saját szűkebb (kétnyelvű) és tágabb (szlovén) környezetük identitását. Megtanulnak magyarul információt adni hazájukról, Magyarországról, valamint szűkebb hazájukról, a vegyesen lakott Muravidékről, azok földrajzi és történelmi nevezetességeiről, szokásairól. Be tudják mutatni a két nép különböző szokásait, kultúráját stb.

Már kisiskoláskorban tudatosítani kell a tanulóknak, hogy természetes dolog, hogy egy adott országban az államalkotó nép mellett más nemzetiségek és népcsoportok is élnek, és ez nemcsak szűkebb hazánkra érvényes. Ezzel meg kell alapozni a nyitottságot, a más népek és nemzetiségek kulturális értékeivel való ismerkedést, valamint azok elfogadását és tiszteletét.

2. Európai azonosságtudat

A tanulókat a különböző kultúrák, különböző nemzetiségek elfogadására, a másság tiszteletére neveljük. A magyar nyelv tanulása – pl. irodalmi szövegek olvasásával – azon európai országokra is nyit mélyebb rálátást, ahol magyar kisebbség él (Ausztria, Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország). Autentikus szövegek segítségével a tanulók megismerkednek a nyelvterület földrajzi, társadalmi és gazdasági jellemzőivel, történelmi és kulturális nevezetességeivel. Itt a történelem, földrajz és zenei nevelés tantárgyaknál elsajátított ismeretekre is lehet támaszkodni. A tanulókat ösztönözni kell a magyar anyanyelvű európai fiatalokkal való kapcsolatfelvételre és -tartásra.

3. Lelki egészség

A második nyelvet oktató tanár úgy járulhat hozzá a tanulók lelki egészségéhez, hogy érdekli azok mondanivalója, hogy figyelembe veszi, a tanulók sokszor még nem képesek magyarul kifejezni azt, amit valóban mondani szeretnének. Fontos odafigyelni a helyes hibajavításra. Ha a tanulók azt észlelik, hogy a tanárt csak az érdekli, hibátlan mondatokban beszélnek-e, hamar leszoknak saját gondolataik kifejezéséről. Ilyenkor ugyanis a tanulóknak szorongást és gátlásokat okozhatunk, amit később nehezen győznek le. Ezzel valójában az idegen nyelvek tanulását is megnehezítjük. A tanulókat inkább arra szoktatjuk, hogy akkor is közöljék gondolataikat, ha nem tudják hibátlanul megfogalmazni.

A lelki egészség alapvető eleme a más emberek, életmódok és szokások iránti nyitottság, a tolerancia, a tapintat és az empátia is. Ezeket tantárgyunk keretében eredményesen lehet fejleszteni.

3 FEJLESZTÉSI CÉLOK ÉS TARTALMAK

3.1 Első szakasz (1–3. osztály)

3.1.1 Beszédértés, beszéd

Nem művészi szövegek

A tanulók életkoruknak és nyelvi előismereteiknek megfelelően részt vesznek beszélgetésekben, rövidebb nem művészi szövegeket hallgatnak meg, s cselekvéssel vagy beszéddel megfelelően reagálnak rájuk.

1.	2.	3.
• Fejlesztik a rövid, egyszerű közlések, tanítói utasítások értésének képességét, • megismerik és alkalmazzák a köszönések, megszólítások, bemutatkozások (gyermektársaknak és felnőtteknek) formáit, • gyakorolják a mindennapi témáról szóló beszélgetésbe való bekapcsolódást, • gyakorolják a kérdésmegértést és (rövid) -megválaszolást, • gyakorolják az állítás, tagadás, tiltás, felszólítás, kérés, köszönet megértését és kifejezését (gyermektársnak és felnőtteknek),		
	• fejlesztik a tárgyleírás, személy- és állatbemutató, az eseménymondás és -megértés képességét, • egyszerű párbeszédeket rögtönöznek, • visszakérdeznek válaszokra,	
• elsajátítják és automatizálják, majd fokozatosan alkalmazzák az új lexikát, • megértenek és alkotnak egyszerű cselekvéssorokat (<i>leülök a padba, kinyitom a táskám, megkeresem a tollamat, előveszem, a padra teszem</i> stb.), • meghallgatnak, megismételnek, majd fokozatosan maguk alkotnak mondatmodelleket, új szavakat tartalmazó mondatokat, • fejlesztik a szóhangsúlyt és a hanglejtést,		
• gyakorolják azokat a hangokat, amelyek nincsenek meg az anyanyelvben, illetve eltérnek attól,	• gyakorolják a kiejtést (ügyelve az <i>a, á, o, ó</i> hangok helyes ejtésére, a <i>cs</i> és a <i>ty</i> mássalhangzók megkülönböztetésére és alkalmazására),	• gyakorolják a megfelelő kiejtés biztonságos alkalmazását,
• beszélgetnek az emberek közti különbségekről, más kultúrákról, nyelvekről.		

Művészi szövegek

A tanulók életkoruknak és nyelvi előismereteiknek megfelelő rövidebb művészi szövegeket hallgatnak meg, és beszélgetnek azokról.

1.	2.	3.
• Verseket, dalokat, mondókákat, meséket (meserészleteket), történeteket hallgatnak meg, • hallás után megtanulnak rövidebb verseket, dalokat, mondókákat, • összehasonlítják a magyar és a szlovén nép mesehőseit, dalait,	• fejlesztik identifikációs képességüket: azonosulnak valamely szereplővel (személy, állat), <i>tárggyal</i>, • fejlesztik a meghallgatott szöveg globális értésének képességét (szereplők, idő, hely megállapítása tanítói segítséggel), • <i>egyszerű leírást készítenek a szövegben szereplő személyekről, állatokról, tárgyakról,</i> • <i>időrendbe állítják a szöveg eseményeit,</i> • <i>részt vesznek a szövegről folytatott közös beszélgetésben,</i>	
• lerövidített, leegyszerűsített mesét dramatizálnak,	• ismert történetet mutatnak be bábozással, dramatikus játékkal, • szereposztás szerint megtanulnak és elmondanak rövid szövegrészeket, • alkalmazzák a mesékben előforduló új lexikát,	
• bábokat készítenek, mozgatnak.		• <i>az előzmények ismeretében folytatnak megkezdett rövid történetet, következtetnek a befejezésre,</i> • gyakorolják a mesélő stílust.

3.1.2 Olvasás (szövegértés), szövegalkotás

Az olvasástechnika fejlesztése

A tanulók elsajátítják az olvasás jelrendszerét, hangos, halk és néma olvasással fejlesztik olvasási technikájuk.

1.	2.	3.
• Hangosan »olvasnak« képekről, illusztrációkról, • megfigyelnek és csoportosítanak tárgyakat, személyeket hasonlóságuk, illetve különbségük alapján.	• Hangosan »olvasnak« képekről, illusztrációkról, • nyomtatott betűs szavakat, rövid mondatokat, egyszerűbb kéreéseket, tiltásokat, utasításokat olvasnak hangosan és némán,	• Nyomtatott és írott betűs szavakat, mondatokat, rövidebb szövegeket olvasnak hangosan és némán, • olvasás közben jelölik az ismeretlen szavakat, • <i>a pedagógus segítségével megkeresik, illetve elkészítik az ismeretlen szavak magyarázatát,</i>
	• gyakorolják a kiejtést, külön hangsúllyal az anyanyelvüktől eltérő hangokra, • megfigyelik és <i>érezkeltetik</i> a hosszú és rövid hangokat, • az olvasásértést cselekvéssel vagy válaszadással bizonyítják.	

Művészi szövegek olvasása, az olvasásértés fejlesztése

A tanulók életkoruknak és nyelvismeretüknek megfelelő rövidebb művészi szövegeket (verseket, meséket, mondókákat stb.) olvasnak, és azokról beszélgetnek.

1.	2.	3.
• Képek segítségével ismert szöveget »olvasnak«.	• Mondatonként hangosan ismert rövid szövegeket olvasnak egyénileg vagy kórusban, • megkülönböztetik a verset és a mesét, felismerik a címet, • fejlesztik azonosítási képességüket: azonosulnak valamely szereplővel (személy, állat), <i>tárggyal</i>, • képek segítségével megállapítják az események sorrendjét, • fejlesztik az olvasott szövegek globális értését (szereplők, idő, hely megállapítása tanítói segítséggel), • megfigyelik és érzékelik a vers dallamát, ritmusát, azt tapssal és kopogással érzékeltetik,	
	• szóban válaszolnak a szövegre vonatkozó kérdésekre,	• félhangosan és <i>némán</i> verseket és meséket olvasnak,

	• felismerik a vers formai sajátosságait: a versszakokat és a verssorokat, <i>megfigyelik a vers hangulatát,</i> • tudnak mesének címet adni, • hangosan olvasnak szereposztással, • <i>ellentétes jelentésű szavakat keresnek,</i> • <i>pozitív és negatív értékeket keresnek,</i> • megfogalmazzák a történethez kapcsolódó saját élményeiket, • <i>megfogalmazzák egyszerű véleményüket az olvasottakról,</i>
	• összehasonlítják a magyar és a szlovén nép mesehőseit, • megtanulnak és elmondanak rövidebb verseket és szövegrészleteket, • <i>szereposztással eljátszák az olvasott szövegeket.</i>

3.1.3 Írás (íráshasználat, szövegalkotás)

Az írástechnika fejlesztése

A tanulók elsajátítják a magyar írás jelrendszerét, az írástechnikával együtt fejlesztik helyesírási készségüket, ügyelve a tetszetős és gondos írásra is.

1.	2.	3.
• Megoldanak rajzos feladatokat, • nagy nyomtatott betűkkel leírják saját nevüket.	• Összekapcsolják a betűket a megfelelő hanggal, • megismerik és írják azokat a nyomtatott nagy- és kisbetűket, amelyek nincsenek meg az anyanyelvben, illetve eltérnek azoktól, • egyszerű szavakat másolnak és írnak, • rajzos feladatokat oldanak meg (képek összekötése betűkkel, szavakkal).	• Megismerik és írják azokat az írott nagy- és kisbetűket, amelyek nincsenek meg az anyanyelvben, illetve eltérnek attól, • szavakat, mondatokat, rövid szövegeket másolnak, • gyakorolják az ismert, gyakran használt tulajdonnevek helyesírását, • tollbamondást írnak látási és hallási megfigyelés után (szavak, rövid mondatok), • <i>szóbeli kérdésre rövid választ adnak írásban,</i> • gyakorolják a mondatkezdő nagybetű és a mondatvégi írásjelek (pont, <i>kérdőjel, felkiáltójel</i>) használatát, • fokozatosan növelik az írástempót, • <i>fejlesztik az önellenőrzést.</i>

Írásbeli szövegalkotás

A tanulók szövegalkotási gyakorlatokat végeznek, ügyelve a tetszetős és gondos írásra is.

1.	2.	3.
	• 2–3 összefüggő mondatot írnak nyomtatott betűkkel megadott témában (képek és kulcsszavak segítségével).	• 2–3 összefüggő mondatot írnak megadott témában (kulcsszavak segítségével), • mondatokat bővítenek írásban, • képregényt készítenek.

3.1.4 Témakörök

1.	2.	3.
1. Bemutatkozás (köszönési formák, illemszabályok)		
• Ismerkedés a köszönési formákkal. • Bemutatkozás, <i>ismert személyek bemutatása</i>. • Párbeszéd kezdeményezése (kérdés és válaszolás gyakorlása).	• A köszönési formák gyakorlása. • Válaszolás köszönésre. • Bemutatkozás felnőtteknek, egykorúaknak. • Párbeszéd kezdeményezése (önálló kérdés és válaszolás gyakorlása).	• Köszönés felnőtteknek, gyerekeknek. • Válaszolás köszönésre. • Bemutatkozás felnőtteknek, kortársaknak. • Osztálytárs bemutatása felnőtteknek, gyerekeknek. • Párbeszéd kezdeményezése (önálló kérdés és válaszolás gyakorlása).
2. Család		
• Képek, kérdések segítségével önmaguk és családtagjaik bemutatása, feladataik, munkájuk ismertetése.	• Képek, kérdések segítségével a család tagjainak bemutatása, mai és régebbi munkájuk ismertetése, felsorolása.	• Képek, kérdések segítségével a család tagjainak bemutatása, maguk és mások kötelességeinek, tevékenységeinek felsorolása, elmesélése, beszélgetés arról, hogyan segíthetnek egymásnak.
3. Vásárlás		
• Eljátszása és elmesélése annak, mit és hol vásárolnak.	• Felsorolása és elmesélése annak, mit vásároltak ők maguk, mit a szüleik a boltban.	• Felsorolása és elmesélése annak, mit vásárolhatunk a boltban, piacon, áruházban...

4. Iskola, tanulás

A taneszközök neveinek megismerése, elsajátítása, gyakorlása.

Ismerkedés a színekkel, a színek megnevezése.

Az iskola helyiségeinek megnevezése.

A mennyiséget jelölő szerkezetek megismerése és gyakorlása.

A számlálás gyakorlása.

5. Ünnepek, szokások

Beszélgetés a Télapóról, a karácsonyról, az ajándékozás örömeiről, a születésnapról, a farsangról, az ünnepek tartozékairól, az öltözködésről általában.

6. Szabadidő

Járművek és gyalogosok közlekedésének, a villanyrendőr működésének a megfigyelése.

A felkelés utáni, az étkezés előtti, alatti és utáni teendők felsorolása, leírása.

Képek, kérdések segítségével különböző szabadidős tevékenységek felsorolása.

A reggeli ébredéssel kapcsolatos szavak, kifejezések gyakorlása, cselekvéssorok kialakítása (pl.: *felkelek, az ajtóhoz megyek, kinyitom az ajtót, kimegyek, szaladok...*).

Kérdések segítségével annak elmesélése, ki mit csinál(t) otthon, a szünetben, szabadidőben, kint a szabadban.

Cselekvéssorok kialakítása jelen és múlt időben, egyes szám 1. és 3. személyben.

Képek, kérdések segítségével különböző szabadidős tevékenységek elmondása (pl. gyűjtés, kerékpározás, kertészkedés, kirándulás).

Az előző napi tevékenység leírása *Mit csináltam tegnap?* címmel. Egyes tevékenységek imitálása. Cselekvéssorok kialakítása jelen és múlt időben.

7. Évszakok, időjárás, idő

Ismerkedés az év, a hónapok, az évszakok nevével, illetve az évszakokhoz kapcsolódó játékokkal.

Gyümölcsök, őszi termések megfigyelése és megnevezése.

Leírása annak, milyen az őszi (a tél, a nyár, a tavasz), mi történik a természetben, a mezőn, a kertben őszi (téli, tavasszal, nyáron).

Az évszakok és az öltözködés kapcsolatának megbeszélése.

A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, télen, nyáron, tavasszal, ősszel, tegnapelőtt, holnapután szavak gyakorlása.

A napok neve toldalék nélkül és toldalékkal (*a mikor?* kérdésre).

Ismerkedés a napok, napszakok, évszakok nevével és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységekkel.

A Hány óra van? kérdésre felelő mondat szerkezetek megismerése és gyakorlása.

A tegnap, ma, reggel, délben, délután, este, otthon szavak gyakorlása mondatokban.

Az időperiódusok ismételése, gyakorlása az évtől kezdve a hónapokon keresztül az óráig.

A téli, nyári, őszi, tavaszi hangulat leírása képek, kérdések segítségével.

8. Lakóhely, otthon		
Ismerkedés az állatok, a zöldségek és a gyümölcsök neveivel.	Ismerkedés a falusi életmóddal: állatok, növények, eszközök, gépek, munkálatok megnevezése. A virágok neveinek megismerése, gyakorlása.	Az <i>állam, város, falu, út, utca</i> fogalma. A lakóhely bemutatása. A pedagógus kérdései segítségével állatok tulajdonságainak, gondozásának leírása. Állatnevek gyűjtése.
9. Sport, egészséges életmód		
Az egészséges életmód fontossága. A tisztálkodás eszközeinek megnevezése. A mozgás a személyi tisztaság fontossága. Képek, bábok segítségével ismerkedés a ruhadarabok, lábbelik nevével.		
		A sport, a pihenés és az alvás fontossága a gyermekek életében. A testrészek megnevezése. Beszélgetés a rendről és a tisztaságról.
10. Hobbí, játékok		
Énekek, játékok, társasjátékok bemutatása, gyakorlása. A játékszabályok elsajátítása és fontossága. A közös játék öröme.		
		A szabadidő változatos eltöltése: játék, szórakozás, sport, olvasás. Az én hobbim. Szakköri munka. Újabb játékok és játékszabályok elsajátítása, a szabályok fontossága.
11. Irodalom (dalok, versek, mondókák, mesék)		

3.1.5 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek

1.	2.	3.
• A tanulók szókincsgyarapító gyakorlatokat végeznek,		
		• szóképzéssel egyszerű szavakat alkotnak,
• megnevezik környezetük személyeit, tárgyait, jelenségeit egyes számban,	• megnevezik környezetük személyeit, tárgyait, jelenségeit egyes és többes számban,	• megneveznek tágabb környezetükből tárgyakat, jelenségeket, élőlényeket egyes és többes számban,
• megnevezik környezetük személyeinek, tárgyainak tulajdonságait,		• <i>fokozzák a leggyakoribb egyszerű melléknevet,</i>
• megismerik és használják a személyes, a visszaható, a kölcsönös, a kérdő (<i>ki?, mi?, milyen?, mit?</i>), valamint a mutató névmásokat (<i>ez, az, ezt, azt, ebben, abban</i>),		• használják a személyes névmás tárgyeseteit (<i>engem, téged, őt, minket, titeket, őket</i>), • megismerik és használják a birtokos névmásokat (<i>enyém, tied...</i>), valamint a <i>vmi vkié</i> szerkezeteket,
• megismerik és használják a tőszámneveket 20-ig, a <i>kevés</i> és <i>sok</i> határozatlan számnevet,	• megismerik és használják a tőszámneveket 20-tól 100-ig, • megismerik a sorszámnevek képzésének módját, használják a sorszámneveket 100-ig, • használnak néhány határozatlan számnevet,	
		• megismerik a törtszámnevek képzésének módját, használják a törtszámneveket 10-ig,
• kifejezik a jelen és a múlt idejű cselekvést,		
	• létezést,	
• mondatokat alkotnak a megismert mondatmodellek alapján:		
– az alany cselekvést végez, <i>a cselekvés vmire irányul; vkinek van vmije; vki, vmi van valahol, illetve vhonnan vhova kerül,</i>	– ki/mi hol van; kik/mik hol vannak; vki vkinek ad vmit; vki tesz, csinál vmit; vki megy vhova; vki jön vhonnan,	– vki/vmi milyen, vkik/vmik milyenek; ki mi volt,
• elsajátítják és alkalmazzák az egyeztetés egyszerűbb eseteit,		

a mondatalkotásban gyakorolják a fogalomhordozó és viszonyjelölő szavak, szerkezetek használatát:		
- az <i>a</i>, <i>az</i> névelők, - az <i>és</i>, <i>is</i> kötőszók, - az <i>igen</i>, <i>nem</i> módosítószó, - a <i>most</i> időhatározószó, az <i>itt</i>, <i>ott</i> helyhatározószó, a <i>mellett</i>, <i>fölött</i> névutó,	az <i>itt</i>, <i>ott</i>, <i>elől</i>, <i>hátral</i>, <i>jobbra</i>, <i>balra</i>, <i>erre</i>, <i>arra</i> határozószók,	- az <i>egy</i> névelő, - a leggyakoribb kötőszók az egyszerű mondatban, - helyhatározószók, helyet jelölő névutók és névmások (<i>itt</i>, <i>ott</i>, <i>elől</i>, <i>hátral</i>, <i>mögött</i>, <i>alatt</i>, <i>fölött</i>, <i>előtt</i>, <i>jobbra</i>, <i>balra</i>, <i>erre</i>, <i>arra</i>) és helyes használatuk, - a leggyakoribb időhatározó-szók, illetve a <i>mikor?</i> kérdésre felelő szavak <i>-n</i>, <i>-on</i>, <i>-en</i>, <i>-ön</i> és <i>-kor</i> ragos alakjai, - a <i>hol?</i>, <i>min?</i>, <i>mikorra?</i> kérdésre felelő szerkezetek gyakorlása,
- a <i>honnan?</i>, <i>hol?</i>, <i>hová?</i>, <i>min?</i> kérdésre felelő szerkezetek, - tárgyas szerkezetek (<i>mit visz</i>, <i>ad</i>, <i>lát?</i>...), - a <i>-nál</i>, <i>-nél</i> ragos szerkezetek, - a <i>nekem van</i>, <i>neked van</i> szerkezetek,		
	a <i>hogyan?</i> kérdésre felelő szerkezetek (pl. <i>szótlanul</i>, <i>halkan</i>, <i>erősen</i>, <i>hangosan</i>, <i>szomorúan</i>),	a <i>hogyan?</i> kérdésre felelő szerkezetek gyakorlása, (pl. <i>szótlanul</i>, <i>halkan</i>, <i>erősen</i>, <i>szépen</i>, <i>óvatosan</i>, <i>boldogan</i>, <i>ügyesen</i>, <i>hangosan</i>, <i>szomorúan</i>),
		csoportosítják a szavakat jelentésük szerint kérdőszók alapján (<i>ki?</i>, <i>mi?</i>, <i>mit csinál?</i>, <i>milyen?</i>, <i>mennyi?</i>),
gyakorolják a kijelentő és a kérdő mondat helyes intonációját.	gyakorolják a kijelentő, kérdő, felszólító és felkiáltó mondatok helyes intonációját.	
	Fejlesztik helyesírási készségüket:	
	- gyakran használt nevek nagy kezdőbetűje, - mondatkezdés, mondatzárás az egyszerű mondatban, - a magyar ábécé ismerete, - a magán- és mássalhangzók megkülönböztetése.	- mondatkezdés, mondatzárás, - tulajdonnevek helyesírása (gyakori személy- és állatnevek, a közvetlen környezetükben előforduló földrajzi nevek), - a magán- és mássalhangzók időtartamának jelölése a begyakorolt szavakban, - a <i>j</i> hang kétféle jelölése a begyakorolt szavakban.

3.1.6 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek

1.	2.	3.
- A tanulók ellátogatnak a könyvtárba, a könyvtáros segítségével könyveket, folyóiratokat keresnek, - ismerkednek a számítógép és az internet használatával (meséket, verseket, dalokat hallgatnak meg; játékos feladatokat oldanak meg; mondatokat, szövegeket írnak),		
	- megismernek néhány alapvető gyermeklexikont, megtanulják azok használatát, - ismerkednek a szlovén-magyar szótárral,	
		ismerkednek a magyar-szlovén szótárral.

3.1.7 Javasolt művészi szövegek

1.	2.	3.
Vers		
Tolsztoj: <i>A répa</i> <i>Újévi jókívánságok</i> <i>Napsoroló</i> Móricz Zsigmond: <i>A török és a tehének</i> Ágai Ágnes: <i>Maradj, fogd a kezem</i>	Károlyi Amy: <i>Koránkelő Karcsi</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>A csiga</i> Kiss Dénes: <i>Labdajáték</i> Weöres Sándor: <i>Bodri,</i> <i>Birkaiskola, Suttog a fenyves</i> Móricz Zsigmond: <i>Iciri-piciri</i> Zelk Zoltán: <i>Tavaszi dal</i>	Kormos István: <i>Szaladós vers</i> Zelk Zoltán: <i>A kis kertész</i> Varga József: <i>A kis iskolás</i> Weöres Sándor: <i>Száncsengő,</i> <i>Fut, robog a kicsi kocsí,</i> <i>A fecske, De jó a dió</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári vers</i> Gyurkovics Tibor: <i>Iskolahívogató (részlet)</i> Petőfi Sándor: <i>Anyám tyúkjá</i> Szabó Lőrinc: <i>Esik a hó</i>
Népdalok		
<i>Lipem-lopom,</i> <i>Megy a gőzös,</i> <i>Egyszer volt egy kemence,</i> <i>Bújj, bújj, zöld ág,</i> <i>Nyuszi ül a fűben,</i> <i>Egy, kettő, három, négy...,</i> <i>Tekeredik a kígyó,</i> <i>Erre csörög</i>	<i>Gyerekek, gyerekek, szeretik...,</i> <i>Hátamon a zsákom,</i> <i>Süt a mama,</i> <i>Jár a baba,</i> <i>Ég a gyertya,</i> <i>Csip-csip csóka</i>	<i>Megy a kocsí,</i> <i>Szegény legény,</i> <i>Lementem a pincébe,</i> <i>Csiga-biga, gyere ki,</i> <i>Nyuszi, nyuszi, nyulacskám,</i> <i>Hol jártál báránykám</i>

Epika		
Grimm: <i>Jancsi és Juliska,</i> <i>Piroska és a farkas,</i> <i>A farkas és a hét kecskegida</i> V. Szutyjev: <i>A három kiscica</i> Varga Katalin: <i>A kesztyű,</i> <i>A három pillangó</i> Bence Utrosa Gabriella: <i>Ha nagy leszek...,</i> <i>Hangyácska, bangyácska eltéved</i> Ela Peroci: <i>Papucsok</i> Magyar népmesék: <i>A kismalac és a farkasok,</i> <i>Ki a veszélyesebb?,</i> <i>A gomba alatt</i>	Grimm testvérek: <i>Hamupipőke,</i> <i>Csipkerózsika</i> V. Szutyjev: <i>A kiséger meg a ceruza</i> Fehér Klára: <i>Kulcs,</i> <i>A csodálatos radírgumi</i> Mészöly Miklós: <i>A kiskutya meg a számár</i> Magyar népmesék: <i>A tücsök és a hangya,</i> <i>Bodri meg a számár,</i> <i>Az állatok vitája,</i> <i>A róka és a gólya</i>	Grimm testvérek: <i>A békakirály,</i> <i>Hófehérke és a hét törpe</i> H. C. Andersen: <i>A császár új ruhája,</i> <i>Hüvelyk Matyi</i> Bence Utrosa Gabriella: <i>Kivel alusznak a macik?,</i> <i>Csavargó betűk</i> Puskin: <i>A kis fa</i> Marék Veronika: <i>Cicaiskola,</i> <i>Mi volt a táskában?</i> Rónay György: <i>A pórul járt kutya</i> Fehér Klára: <i>A foghúzás</i> Magyar népmesék: <i>A kismalac és a farkasok,</i> <i>Osztozkodik a róka,</i> <i>Az égig érő mesefa,</i> Afrikai népmese: <i>A nyúl meg az árnyéka</i>

3.2 Második szakasz (4–6. osztály)

3.2.1 Beszédértés, beszéd

Nem művészi szövegek

A tanulók életkoruknak és nyelvi előismereteiknek megfelelően részt vesznek beszélgetésekben, rövidebb nem művészi szövegeket hallgatnak meg, s cselekvéssel vagy beszéddel megfelelően reagálnak rájuk.

4.	5.	6.
• Megértik a tanórai tevékenységekhez kapcsolódó szóbeli közléseket, azokra megfelelően reagálnak beszéddel és cselekvéssel, • használják a megfelelő udvariassági formákat (köszönés, bemutatkozás, elköszönés, megköszönés, bocsánatkérés, telefonálás, <i>útbaigazítás</i>, születésnap gratuláció, jókívánság kifejezése, egyszerűbb dolgok vásárlása), • mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket is tartalmazó rövidebb szövegeket hallgatnak meg, kikeresik a fontos adatokat, • bemutatnak személyeket, állatokat és tárgyakat, • elmesélik élményeiket, • részt vesznek a tanult témakörökhöz kapcsolódó beszélgetésekben, képekről mondatokat, <i>egyszerű szöveget alkotnak</i>, • különböző beszédhelyzetekben egyszerű információkat kérnek és adnak, megoldanak egyszerű szóbeli feladatokat, • <i>beszélgetnek az emberek közti különbségekről, más kultúrákról, nyelvekről</i>,		
		• kulcsszavak segítségével beszédgyakorlatokat készítenek az adott témakörökhöz kapcsolódva, kifejtik véleményüket,
		• beszélnek terveikről, kívánságaikról,
• fejlesztik fonetikai készségüket (helyes hanglejtés, hangsúly, helyes ritmus).		

Művészi szövegek

A tanulók életkoruknak és nyelvi előismereteiknek megfelelő rövidebb művészi szövegeket hallgatnak meg, és beszélgetnek azokról.

4.	5.	6.
• Mondókákat, dalokat, verseket, meséket, mondákat, <i>rövidebb elbeszéléseket</i> hallgatnak meg, • magyar és szinkronizált gyermekfilmeket és rajzfilmeket tekintenek meg, • felfogják a szöveg globális jelentését, az ismeretlen dolgokra rákérdeznek, • tanítói segítséggel megállapítják a témát, a szereplőket, a helyet, az időt, • válaszolnak a szöveg tartalmára vonatkozó kérdésekre, <i>maguk is tesznek fel kérdéseket</i>, • a szöveg eseményeit időrendbe állítják, • saját szavaikkal leírják a szövegben szereplő személyeket, állatokat, <i>helyeket</i>, • elképzelik a szöveg másféle befejezését, folytatását,		
• megkülönböztetik a verset és mesét,		• elmondják a szöveg tartalmát, • <i>kifejtik véleményüket a hallott szövegről</i>,
• <i>dramatikus játékkal ismert történetet mutatnak be</i>, • rövid szövegrészeket, dalokat, mondókákat, verseket mondanak el memoritereként, • beszédükben alkalmazzák az újonnan megismert szavakat.		

3.2.2 Olvasás

Nem művészi szövegek

A tanulók életkoruknak és nyelvismeretüknek megfelelő rövidebb nem művészi szövegeket olvasnak, és azokról beszélgetnek.

4.	5.	6.
• Mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket is tartalmazó ismeretterjesztő és köznapis szövegeket (különböző leírások, meghívó, e-mail, SMS-üzenet, rövidebb levél, igazolás, étlap, belépőjegy, <i>menetrend</i>, <i>használati utasítás</i>, recept, plakát, <i>tájékoztató</i>, <i>műsorújság</i>...) olvasnak némán és hangosan, • többszöri olvasás után megértik a szöveg tartalmát, • megkeresik a legfőbb információkat, • megjelölik az ismeretlen szavakat, <i>a kétnyelvű szótár segítségével megkeresik azok jelentését</i>, • megoldják a szöveggel kapcsolatos feladatokat,		
		• érdeklődésüknek megfelelően önállóan rövidebb szövegeket olvasnak.

Művészi szövegek olvasása, az olvasásértés fejlesztése

A tanulók életkoruknak és nyelvismeretüknek megfelelő rövidebb művészi szövegeket (verseket, meséket, mondókákat, mondákat, rövidebb elbeszéléseket stb.) olvasnak, és azokról beszélgetnek.

4.	5.	6.
A tanulók: • mondókákat, dalokat, verseket, meséket, mondákat és <i>elbeszéléseket</i> olvasnak hangosan és némán, • felfogják a szöveg globális jelentését, az ismeretlen szavakra rákérdeznek, vagy <i>megkeresik őket a szótárban</i>, • kérdések segítségével megállapítják a szereplőket, a helyet és az időt,		
• megállapítják az események sorrendjét (képek vagy kérdések segítségével), • többszöri olvasás után elmondják a szöveg rövid tartalmát (képek vagy kérdések segítségével), • <i>megfogalmazzák az olvasottakhoz kapcsolódó élményeiket</i>, • felismerik a meseelemeket (mesekezdés, befejezés, meseszereplők, csodás elemek, számok),		• önállóan megállapítják az események sorrendjét a szövegben, • többszöri olvasás után önállóan elmondják a szöveg rövid tartalmát, • rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek, • megkülönböztetik a mesét, a mondat és az <i>elbeszélést</i>, • házi olvasmányként önállóan elolvasnak/feldolgoznak néhány mesét vagy elbeszélést,
• megállapítják a vers szerkezetét (versszakok, verssorok), • megkeresik a rímet, <i>maguk is alkotnak rímelő szavakat</i>, • szereposztás szerint párbeszédes szövegeket olvasnak, • <i>különbséget tesznek a pozitív és negatív értékek közt.</i>		

3.2.3 Írás

A helyesírási készség fejlesztése

A tanulók fejlesztik helyesírási készségüket, ügyelve a tetszetős írásra is:

- rövidebb szövegeket, szövegrészeket másolnak,
- tollbamondás után ismert szövegeket írnak,
- emlékezetből írnak egyszerűbb mondatokat, ügyelve a helyesíráásra.

Írásbeli szövegalkotás

A tanulók nem művészi szövegeket egészítenek ki és alkotnak.

4.	5.	6.
A tanulók: • mondatokat bővítenek írásban, • táblázatokat töltenek ki, • pótolják a szövegek hiányzó részeit,		
• 3-4 összefüggő mondatot írnak megadott témában,	• leírják önmagukat, kedvenc állatukat, <i>lakóhelyüket</i> (minta alapján), • képeslapot, meghívót, <i>igazolást</i> írnak,	• leírják családtagjaikat, barátjukat, ismert tárgyat (minta alapján), • kulcsszavak segítségével egyszerű, rövid eseménysort írnak, • köznapi párbeszédes szövegeket írnak, • megadott szempontok és adatok alapján rövid, egyszerű szövegeket írnak (képeslap, rövidebb levél, e-mail, sms-üzenet, <i>útbaigazítás</i>, plakát), • <i>rövidebb 4-5 mondatos egyszerű szöveget magyar nyelvre fordítanak szótár segítségével,</i>
• <i>alkalmazzák a tanult helyesírási tudnivalókat,</i> • <i>felszólításra kijavítják helyesírási és nyelvhelyességi hibáikat.</i>		

3.2.4 Témakörök

1. **Én és a külvilág** (az interakció gyakorlása különböző beszédhelyzetekben, pl. a postán, az orvosnál, a könyvtárban, közlekedési eszközön, színházban)
2. **Család, rokonság** (a családtagok megnevezése, foglalkozásaik, családi ünnepek)
3. **Az én világom** (barátok, barátság, *példaképek*, kedvenc háziállatok)
4. **Ünnepek, szokások** (Mikulás, karácsony, újév, farsang, húsvét, *anyák napja*, népi hagyományok, állami ünnepek, nemzeti ünnep)
5. **Lakóhely, haza** (utca, város, falu, lakosság, tevékenységek, nevezetességek; nyelv, földrajzi, *történelmi, néprajzi* és kulturális jellemzők)
6. **Napi tevékenységek** (iskola, tanulás, munka, kötelesség, házimunka, étkezés)
7. **Vásárlás** (mindennapi bevásárlás, üzletfajták, különböző árucikkek, mennyiségek, árak, pénznemek)
8. **Az egészséges életmód** (táplálkozás, sport, mozgás, kapcsolódás)
9. **Szabadidő, sport** (hobby, játék, rossz szokások, hasznos időtöltés; rekreáció, sportágak)
10. **Évszakok** (állatok, növények, tevékenységek, öltözködés, időjárás)
11. **Tudomány, technika** (*szerkezetek, berendezések*, vívmányok, tudósok)
12. **Irodalom** (versek, mondókák, mesék, mondák, elbeszélések)

3.2.5 Nyelvi-nyelvtani, helyesírási ismeretek és készségek

A tanulók bővítik nyelvi-nyelvtani ismereteiket, fejlesztik nyelvhasználati és helyesírási készségüket. A felsorolt elveket és szabályokat mindig valamilyen szöveggörnyezetben, kommunikációs helyzetben ismerik meg, gyakorolják és alkalmazzák.

4.	5.	6.
Szókinccsgyapapító gyakorlatokat végeznek, szóképzéssel szavakat alkotnak,		
<i>szóösszetétel</i> új szavakat alkotnak,		
- megneveznek tárgyakat, jelenségeket, élőlényeket, gondolati dolgokat egyes és többes számban, - megfelelően használják a tárgyragot, - ellátják határozóragokkal a főneveket (hely-, idő-, eszköz-, társ-, mód-, ok-, cél- és részeshatározó), - használják a birtokjeles főneveket a birtokviszony kifejezésére,		

	• megkülönböztetik a köznevet és a tulajdonnevet, • megismerik a tulajdonnév fajtáit (személynév, állatnév, földrajzi név, intézménynév, címek, márkanevek),
• megnevezik a környezetük személyeinek, tárgyainak tulajdonságait, ki tudják fejezni a különbségeket a melléknév fokozásával, • <i>ellentétes jelentésű mellékneveket keresnek,</i>	
	• <i>főnévből melléknevet képeznek</i> (főnév + -s, főnév + -i, főnév + -tlan, -tlen),
• használják a személyes névmásokat és azok ragos alakjait, • használják a birtokos névmásokat (<i>enyém, tied...</i>), • használják a kérdő névmásokat és a mutató névmások tárgyragos és <i>határozóragos</i> alakjait, • használják a kötőszóként használatos leggyakoribb vonatkozó névmásokat,	
• számmal és betűkkel írt számnévvel kifejezik dolgok mennyiségét, sorban elfoglalt helyét, részét, • tudnak keltezését írni,	
	• <i>megfelelően toldalékolják a számneveket,</i>
• ragozzák az igéket jelen, múlt és jövő időben, kijelentő módban, alanyi ragozásban,	
	• továbbá felszólító módban, <i>tárgyas ragozásban,</i>
• fokozatosan egyre több igekötőt kapcsolnak az igékhez, • megismerik a főnévi igenevet, <i>használják a célhatározó kifejezésére,</i> • <i>megismerik a folyamatos melléknévi igenevet és annak képzését,</i>	
	• <i>megismerik a határozói igenevet, használják az állapothatározó kifejezésére,</i>
• mondatokat alkotnak a megismert mondatmodellek alapján, illetve gyakorolják a korábban tanultakat, • alkalmazzák az egyeztetés egyszerűbb eseteit, • a mondatalkotásban gyakorolják a fogalomhordozó és viszonyjelölő szavak, szerkezetek használatát: – használják a névutókat és azok személyragos alakjait, – fokozatosan megismerik és használják a tagmondatokat összekötő kötőszavakat (<i>és, de, hogy, aki, ami, amikor, ahol...</i>), – fokozatosan újabb <i>módosítószókat</i> ismernek meg és használnak, – gyakorolják a vonzatos szerkezetek használatát, – gyakorolják a kijelentő, kérdő, óhajtó, felszólító és felkiáltó mondatok helyes intonációját.	

Fejlesztik helyesírási készségüket:

- megtanulnak betűrendbe állítani,
- szótagolnak,
- elsajátítják és gyakorolják az elválasztás szabályait,
- gyakorolják a tulajdonnevek helyesírását,
- gyakorolják a magán- és mássalhangzók időtartamának jelölését a begyakorolt szavakban,
- gyakorolják a *j* hang kétféle jelölését a begyakorolt szavakban,
- gyakorolják az egybe- és különírás egyszerűbb eseteit.

3.2.6 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek

4.	5.	6.
• A tanulók a könyvtárban önállóan keresnek magyar könyveket, folyóiratokat, • fejlesztik a számítógép és az internet használatának képességét nyelvtudásuk elmélyítése céljával (meséket, verseket, dalokat hallgatnak meg; feladatokat oldanak meg; mondatokat, szövegeket írnak), • <i>fokozatosan önállóan használják a szlovén-magyar és a magyar-szlovén szótárt,</i>		
• tanári segítséggel használják a diák helyesírási szótárt,		
		• tanári segítséggel használják a szinonimaszótárt.

3.2.7 Javasolt művészi szövegek

4.	5.	6.
Vers		
Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári rajz, Titkos út</i> Pittler Vilma: <i>Saláta Sára</i> (részlet) Weöres Sándor: <i>Szánscengő, Kutyatár, Vásár, Bodri</i> Gazdag Erzs: <i>Hőember</i> Zelk Zoltán: <i>Tavaszi dal</i> Varga József: <i>Egérbolt</i>	Kormos István: <i>Vackor a Balatonon</i> Gazdag Erzs: <i>A bohóc köszöntője, Konyhai bál</i> Takáts Gyula: <i>Szüreti vers</i> Weöres Sándor: <i>Jön a tavasz, Pletykázó asszonyok, Buba éneke, Ha a világ rigó lenne,</i>	Petőfi Sándor: <i>Itt van az ősz, itt van újra, István öcsémhez</i> (részlet) Gazdag Erzs: <i>Ákom-bákom hadsereg</i> Kányádi Sándor: <i>Eljött a szüret</i> Hárs László: <i>A térkép</i> Tamkó Sirató Károly: <i>Eszkimóka, Apróhirdetés, Országjárás</i> Kassák Lajos: <i>A századik évforduló</i> Börzsök Mária: <i>Mindenki mást csinál</i>

	Égi csikón léptet a nyár, A birka-iskola Csanádi Imre: Őszköszöntő Zelk Zoltán: Este jó, este jó Csoóri Sándor: Farsangi kutyabál Szabó Lőrinc: Nyitnikék, Vakáció előtt Varga József: A spenót	Nemes Nagy Ágnes: A titkos út Rigó Béla: Tündérellenőrző Zalán Tibor: Gomurka bácsi tilalmai Kis Benedek: A tenger csöppjének dala Weöres Sándornak Szúnyogh Sándor: Bodri és a fogkefe
--	--	--

Népdalok

Érik a szőlő Teríti a lány a vásznat Karádi falu végén Kis kece lányom	Badacsonyi szőlőhegyen Erdő mellett nem jó lakni Árkot ugrott a szúnyog... Gólya, gólya, hazaszállj! Gólya, gólya, gilice, Ki lányát vetted el?	Madárka, madárka, Hej, halászhok, halászhok
---	--	--

Epika

Népmesék: Az égig érő mesefa, A két kiskecske, Ki a veszélyesebb? A csodafazék, Három kívánság, A négy vándor, A tölgyfa születésnapja (Zelk Zoltán nyomán) Mátyás, az igazságos Egyszer volt Budán kutyavásár Móra Ferenc: A Mitvisz és a fiai	Népmese: A holló és a róka Népmondák: A balatoni kecskeköröm, Mátyás király és a szőlőmunkások, Mátyás király és az okos lány Móra Ferenc: Nagyapó, A szánkó Bence Utrosa Gabriella: Egy kis makk története, Varga József: Az elvarázsolt tündér	Népmesék: Az olvasó medve, Ilók és Milók, A vörös tehén, Betyár volt-e Cigány Jóska?, Az öreg halász és a nagyravagyó felesége Népmonda: Mátyás bolondja Szép Ernő: Okos Katica Benedek Elek: A só, A kis gömböc Andersen: A rút kiskacsa Grimm: A kis gyufaáruslány Gárdonyi Géza: Marci vacsorája Bence Utrosa Gabriella: Ki lakik a sötétben? Bálint Ágnes: A szeleburdi család (részlet)
--	---	--

3.3 Harmadik szakasz (7–9. osztály)

3.3.1 Beszédértés, beszéd

Nem művészi szövegek

A tanulók életkoruknak és nyelvi előismereteiknek megfelelően részt vesznek beszélgetésekben, beszédgyakorlatokat készítenek, rövidebb nem művészi szövegeket hallgatnak meg, s cselekvéssel vagy beszéddel megfelelően reagálnak rájuk.

7.	8.	9.
A tanulók: • megértik a magyar nyelvű óravezetést és a tananyagra vonatkozó kérdéseket, az ismeretlen szavak jelentését kikövetkeztetik, értelemszerűen részt vesznek a tanórai interakcióban, • <i>biztonsággal</i> használják a mindennapi konkrét szituációkban (találkozás, elbúcsúzás, telefonálás, vásárlás, gratuláció stb.) az udvarias formákat, megfelelő nyelvi fordulatokat, • részt vesznek a mindennapi élethelyzetekhez és a tanult témakörökhöz kapcsolódó párbeszédekben, szerepjátékokban; alkalmazkodnak a beszédhelyzethez és a beszélgetőpartnerhez, • megtekintenek/meghallgatnak televíziós/rádiós interjút, időjárás-jelentést, reklámot, hírműsort, <i>rendőrségi közleményt</i> és ismeretterjesztő műsort, • megértik a hallott szövegek lényegét, megkeresik bennük a számukra fontos adatokat, • megoldják a hallott/látott szövegre vonatkozó szövegértési feladatokat, • beszédgyakorlatokat készítenek a tanult és szabadon választott témakörökben (pl. kiselőadás), a bemutatást különböző módon és eszközökkel teszik szemléletesebbé, pl. <i>PowerPoint</i>, kamerafelvétel, hangfelvétel, plakát; válaszolnak az esetleges kérdésekre, véleményüket megindokolják, • törekednek a köznyelvi kiejtés, szókincs, helyes hanglejtés és hangsúly használatára.		

Művészi szövegek

A tanulók életkoruknak és nyelvi előismereteiknek megfelelően megértik a hallott, illetve látott művészi szövegek lényegét (vers, regény- és elbeszélésrészlet, színházi előadás, film).

7.	8.	9.
A tanulók: • felkészülnek a hallott szöveg befogadására (személyes élmények, előismeretek, stb.), • figyelmesen meghallgatják a szöveget, illetve megtekintik az előadást vagy filmet, • megállapítják a témát, a helyszínt, az időt és a szereplőket, felfogják a cselekményt, elmondják a szöveg tartalmát, • megoldják a szöveggel kapcsolatos szóbeli és írásbeli feladatokat, • felfogják a vers témáját és hangulatát, • kifejezik véleményüket a hallott, ill. látott műről, előadásról, • memoritereket mondanak el (vers, szövegrészlet), részt vesznek dramatizálásban, • beszédükben alkalmazzák az újonnan megismert szavakat.		

3.3.2 Olvasás

Nem művészi szövegek

A tanulók fejlesztik olvasási és olvasásértési készségüket, valamint az érthető és értelmes felolvasás készségét.

7.	8.	9.
A tanulók: • mindennapi témájú és a tanult témakörhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket is tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai és köznapi szövegeket (interjú, riport, időjárás-jelentés, reklám, <i>rendőrségi közlemény</i>, hirdetés, e-mail, sms-üzenet, magánlevél, étlap, <i>belépőjegy</i>, tájékoztató, használati utasítás, önéletrajz, <i>plakát</i>) olvasnak, • az adott szövegben tájékozódnak, megértik és kikeresik a szöveg lényeges információit, • megoldják az olvasott szöveggel kapcsolatos írásbeli és szóbeli feladatokat, • szótár segítségével megkeresik az ismeretlen szavakat jelentését, • megállapítják a szöveg műfaját, • kiselőadás vagy beszámoló készítéséhez különböző nyomtatott és elektronikus (internet) szövegekben keresve megtalálják a szükséges információkat, és azokat megfelelően használják, • gyakorolják a hangos olvasást, ügyelve a helyes ejtésre, hangsúlyra és hanglejtésre.		

Művészi szövegek

A tanulók életkoruknak megfelelő művészi szövegeket olvasnak, az olvasottakról beszélgetnek.

7.	8.	9.
A tanulók: • felkészülnek az olvasott szöveg befogadására (személyes élmények, előismeretek stb.), • megértik az olvasott szöveg (vers, <i>elbeszélő költemény</i>, regényrészlet, elbeszélés, napló stb.) lényegét, üzenetét, • megállapítják a témát, a helyszínt, az időt és a szereplőket, felfogják a cselekményt, elmondják a szöveg tartalmát, • <i>jellemzik a szereplőket</i>, • különbséget tesznek a pozitív és negatív értékek közt, • rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresnek, • megoldják a szöveggel kapcsolatos szóbeli és írásbeli feladatokat, • felfogják a vers témáját és <i>hangulatát</i>, felismerik a versszakokat és a rímet, • kifejezik véleményüket az olvasott szövegről, és azt megindokolják (8–9. osztály), • megtanulnak verseket és prózai szövegrészleteket, részt vesznek az olvasott mű dramatizálásában, • házi olvasmányként rövid ifjúsági regényeket, ifjúsági regényrészleteket, elbeszéléseket olvasnak, • gyakorolják a kifejező olvasást, • beszédükben alkalmazzák az újonnan megismert szavakat.		

3.3.3 Írás

Nem művészi szövegek

A tanulók fejlesztik helyesírási készségüket, ügyelve a tetszetős írásképre:

- tipikus hibákat tartalmazó szövegeket másolnak,
- hibás szöveget javítanak,
- tollbamondás után szövegeket írnak.

A tanulók nem művészi szövegeket alkotnak.

7.	8.	9.
A tanulók: • megismert műfajú szövegeket (interjú, <i>riport</i>, <i>időjárás-jelentés</i>, filmismertető, könyvismertető, reklám, <i>rendőrségi közlemény</i>, hirdetés, magánlevél, e-mail, <i>étlap</i>, recept, önéletrajz, <i>idegenforgalmi tájékoztató</i>) alkotnak, ügyelve a műfaji és egyéb követelményekre, • köznapi párbeszéd szövegeket írnak, személy-, állat-, tárgy- és tájleírást készítenek, • összegyűjtik a szükséges adatokat, megfelelően tagolják a szöveget, • táblázatokat töltenek ki, szövegeket egészítenek ki, • különböző nyomtatványokat (pl. megrendelőlap, postai utalvány, jelentkezési lap) töltenek ki, • használják az egynyelvű és kétnyelvű szótárakat, • ismert témájú rövid szövegeket fordítanak szlovénról magyar nyelvre, és fordítva.		

Művészi szövegek

A tanulók fejlesztik írásbeli fogalmazási készségeiket és kreativitásukat. Megfogalmazzák véleményüket és érzelmeiket.

7.	8.	9.
A tanulók: • leírják az olvasott vagy látott művek tartalmát, • az olvasott vagy látott mű kapcsán elbeszélő fogalmazást, leírást és jellemzést írnak, illetve kreatív jellegű szövegeket (pl. más befejezés) alkotnak, • megfelelően tagolják a szöveget, • megadott szempontok szerint beszámolnak házi olvasmányaikról.		

3.3.4 Témakörök

1. Az én világom (barátság, szerelem, <i>a nemek közti különbségek</i> , serdülőkori problémák, önismeret, értékrend, a másság elfogadása)
2. Család, rokonság (egymásközi viszonyok, rokoni kapcsolatok, <i>családfa</i>)
3. Ünnepek, szokások (Mikulás, karácsony, újév, farsang, húsvét, anyák napja, népi hagyományok, állami ünnepek, nemzeti ünnep, világnapok)
4. Lakóhelyünk (családi ház, lakótelepi ház, <i>felhőkarcolók</i> , a lakások berendezése, bútorok)
5. Környezetünk (környezetszennyezés, környezetvédelem, <i>az egyén felelőssége</i>)
6. Időjárás (időjárás-előrejelzés, időjárás-jelentés, időjós természet)
7. Az egészséges életmód (táplálkozás, mozgás, káros szenvedélyek)
8. Vásárlás (vásárlási szokások, árucikkek, bevásárlóközpontok, <i>fizetési módok</i>)
9. Az öltözködés és a divat (ruhaneműk, kiegészítők, alkalmi és utcai viselet)
10. Szabadidő, szórakozás (koncertek, <i>táborozás</i> , nyaralás, film, mozi, <i>rádió</i> , tévé, színház, kiállítások, múzeum, sajtó)
11. Sport és játék (sportversenyek, olimpiai játékok, magyar sportolók az olimpián, <i>paraolimpia</i> , <i>számítógépes és más játékok</i>)
12. Az állatvilág (kisállatok a családban, az állatok tulajdonságai, szokásai, érdekességek az állatvilágból)

13. Ismerjük meg Magyarországot! (Budapest és nagyobb városok, a Balaton, növény- és állatvilág, szokások, jelentős történelmi események)

14. Tudomány, technika (szerkezetek, berendezések, vívmányok, magyar tudósok, Nobel-díjasok)

15. Kultúra, művészet (filmművészet, zeneművészet, táncművészet, festészet, szobrászat, magyar művészek, zeneszerzők, ókori civilizációk)

16. Az ember és a nyelv (a magyar nyelv eredete, szerepe, anyanyelv, idegen nyelv, környezetnyelv)

17. Tervek a jövőről (szakma, hivatás, foglalkozás)

18. Irodalom (versek, elbeszélések, regényrészletek)

3.3.5 Nyelvi és nyelvtani ismeretek, készségek

A tanulók bővítik nyelvi-nyelvtani ismereteiket, fejlesztik nyelvhasználati és helyesírási készségüket. Annak ellenére, hogy az alábbiakban a leíró nyelvtan kategóriái szerint csoportosítottuk az ismereteket és készségeket, azokat nem így rendszerben kell elsajátítani. **A felsorolt elveket és szabályokat mindig valamilyen szöveggörnyezetben, kommunikációs helyzetben ismerik meg, gyakorolják és alkalmazzák a tanulók**, és definíciójukat nem kell tudniuk.

Hangtan

A tanulók:

- megkülönböztetik a hosszú és rövid magánhangzókat és mássalhangzókat,
- alkalmazzák a magán- és mássalhangzótörvényeket (hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás),
- megfelelően hangsúlyozzák a szavakat és szó szerkezeteket, megfelelő hanglejtéssel beszélnek.

Alaktan

A tanulók:

- cselekvést, történést, állapotot, létezést fejeznek ki mindhárom időben és mindhárom módban,
- ismerik és alkalmazzák az iktelen és ikes igék ragozását,
- megfelelően ragozzák az igéket, beleértve a rendhagyó igéket (az -s, -sz, -z, -t végű igék) is, kijelentő és felszólító módban,
- megkülönböztetik az alanyi és a tárgyias ragozást, beleértve a -lak/-lek személyrag használatát,
- megfelelően használják a cselekvő, műveltető és ható igéket, ilyeneket képeznek,
- főnévből és melléknévből igét képeznek,
- tudják, hogy az igekötő megváltoztatja az ige jelentését,
- képesek kiválasztani a jelentésnek megfelelő gyakoribb igekötőket,
- alkalmazzák az igekötős igékre vonatkozó helyesírási tudnivalókat,

- megneveznek élőlényeket, élettelen tárgyakat, gondolati dolgokat egyes és többes számban,
- a főneveket ellátják birtokos személyjelekkel, a legalapvetőbb ragokkal és névutókkal,
- főnévből, melléknévből, igéből főneveket képeznek,
- ismerik és alkalmazzák a köznevek és tulajdonnevek írására vonatkozó helyesírási szabályokat,
- megnevezik személyek, tárgyak, dolgok tulajdonságát, valahova tartozását egyes és többes számban, fokozzák a mellékneveket,
- főnévből, igéből melléknevet képeznek,
- *alkalmazzák a melléknévre vonatkozó helyesírási tudnivalókat (-ú, -ű, -bb; az -i képzős melléknevek),*
- megjelölik főnévvel megnevezett személyek, dolgok, fogalmak számát, mennyiségét (tőszám-név, törtszámnév) vagy sorban elfoglalt helyét (sorszámnév),
- megkülönböztetik a határozott és a határozatlan számneveket, használják a leggyakoribb határozatlan számneveket,
- *megfelelően ellátják a számneveket toldalékokkal (-s, -an/-en, -án/én, -szor/-szer/-ször, -kor, -ban/-ben, -tól/-től, -ig),*
- alkalmazzák a számnevekre vonatkozó helyesírási tudnivalókat (a tőszámnevek írása 10 000-ig, dátum),
- ismerik és megfelelően használják a névmások fajtáit (személyes, visszaható, kölcsönös, birtokos, mutató, kérdő),
- megfelelően használják a személyes névmások különböző határozós alakjait,
- főnévi, melléknévi és határozói igeneveket képeznek, megfelelően alkalmazzák azokat a mondatban,
- ismerik és használják a gyakori határozószókat (hely, idő, mód),
- megkülönböztetik a határozott és a határozatlan névelő funkcióját,
- megfelelően használják a határozott és a határozatlan névelőt,
- ismerik és alkalmazzák a gyakori névutókat,
- ismerik és használják a névutók irányhármasságát,
- ismerik és használják a gyakoribb alá- és mellérendelő kötőszavakat.

Jelentéstan

A tanulók:

- szócsaládokat képeznek, szóképzéssel és szóösszetétellel új szavakat alkotnak,
- megkeresik és használják szavak rokon és ellentétes jelentésű megfelelőjét,
- megkülönböztetik a többjelentésű szavak jelentéseit.

Mondattan

A tanulók:

- tudnak a mondatrészekre kérdezni, tudnak tőmondatot bővíteni,
- tudnak szó szerkezeteket alkotni,
- alkalmazzák a magyar szórend szabályait,
- megfelelően használják a mondatvégi írásjeleket a kijelentő, kérdő, *óhajtó, felkiáltó és felszólító* mondatokban,
- megfelelő hanglejtéssel ejtik a kijelentő, kérdő, óhajtó, felkiáltó és felszólító mondatokat,
- mellérendelt (kapcsolatos, ellentétes, választó, következtető, magyarázó) és alárendelt (alanyi, tárgyi, hely- és időhatározói, mód- és állapothatározói, minőség- és mennyiségjelzői, birtokos jelzői mellékmondatok) összetett mondatokat alkotnak, kiegészítenek,
- megfelelő utalószavakat és kötőszavakat alkalmaznak a mondatalkotásban.

Szövegтан

A tanulók:

- megismerik a szövegszerkesztés követelményeit, megfelelően tagolják a szövegeket,
- gyakorolják a megfelelő címadást, illetve a címnek megfelelő szövegalkotást,
- *tudnak a szövegben megfelelően vissza- és előreutalni,*
- gyakorolják a szövegkohézió megteremtését.

Szövegtípusok:

- elbeszélő fogalmazás, jellemzés, leírás;
- magánlevél, napló;
- meghívó, *igazolás*, értesítés;
- önéletrajz;
- hír, interjú, reklám, apróhirdetés, *rendőrségi közlemény*;
- ismertető, idegenforgalmi tájékoztató;
- időjárás-jelentés;
- útbaigazítás.

Helyesírás és nyelvhelyesség

A tanulók:

- alkalmazzák a kis és a nagy kezdőbetűkre vonatkozó szabályokat (kis kezdőbetűk: ünnepek, népek; nagy kezdőbetűk: személynevek, földrajzi nevek, intézménynevek, márkanevek, címek),
- ismerik az elválasztás egyszerűbb eseteit,
- helyesen alkalmazzák az írásjeleket az egyszerű és az *összetett mondatok végén*,
- helyesen írják a keltezést.

3.3.6 Könyvtárhasználati és számítógépes ismeretek

A tanulók:

- könyvekből, internetről és más információhordozókról adatokat gyűjtenek, a gyűjtött adatokat elrendezik, megnevezik a forrást,
- a számítógép segítségével információkat tárolnak, bemutatnak és cserélnek,
- használják a főbb számítógépes alkalmazásokat, például a szövegszerkesztést,
- önállóan használják a szlovén–magyar és a magyar–szlovén szótárt, a diák helyesírási szótárt, a szinonimaszótárt,
- az értelmező kéziszótárt.

3.3.7 Javasolt művészi szövegek

Versek:

Petőfi Sándor: Az alföld, Egy estém otthon; Rónay György: Mondd, szereted az állatokat!; Radnóti Miklós: Nem tudhatom...; Romhányi József: Focimeccs; Varró Dániel: Miért üres a postaláda mostanában?

Elbeszélések és elbeszélő költemények:

Fazekas Mihály: Ludas Matyi; Móra Ferenc: Hogyan tanultam meg olvasni; Janikovszky Éva: Akár hiszed, akár nem; Boldizsár Ildikó: A vakond meséje

Regény(részletek):

Fekete István: Tüskevár; Sohonyai Edit: Macskaköröm; Sue Townsend: A 13 és $\frac{3}{4}$ éves Adrian Mole titkos naplója; Nagy Katalin: Intőkönyvem története; Andrew Clements: Sherry Clutch, a siker kovácsa; Vekerdy Tamás: Kamaszkor körül; Halasi Mária: Az utolsó padban; Fehér Klára: Mi szemüvegesek; Nógrádi Gábor: PetePite; K. B. Rottring: Heri Kókler és az epeköve; Szalay Lenke: Mogoró és a Fiú

4 VÁRT TELJESÍTMÉNY

Az egyes osztályok, illetve szakaszok végi követelményekbe beleértendők az alsóbb osztályok, illetve szakaszok végére megfogalmazott követelmények is.

4.1 Várt teljesítmény az első szakasz végén

A tanuló:

- értse meg az alapvető tanári utasításokat,
- tudjon köszönni, bemutatkozni, megszólítani, kérni, kérdezni, válaszolni, megköszönni,
- tudjon megnevezni személyeket, állatokat, tárgyakat, azok színét, nagyságát, mennyiségét,
- tudjon bekapcsolódni egyszerű szavakkal ismert témakörű párbeszédbe, beszélgetésbe,
- értse meg a hallott szöveg globális közlését, s egyszerű válaszadással bizonyítsa azt,
- tudja kikeresni a hallott szöveg alapvető adatait (Ki?, Mi?, Hol?, Mikor?),
- tanulja meg és használja a témakörök leggyakoribb szavait,
- tudjon rövid mondókákat, dalokat elmondani,
- ismerje a magyar ábécé nyomtatott és írott betűit,
- tudjon nyomtatott és írott betűkkel szavakat, rövid mondatokat írni, másolni,
- tudjon némán mondatokat olvasni, válaszoljon a rájuk vonatkozó egyszerű kérdésekre,
- tudjon előzetes felkészülés után hangosan olvasni mondatokat, rövid szöveget, jelölje megfelelően a mondatkezdést,
- tudjon kép vagy képsor alapján néhány mondatot alkotni.

4.1.1 Várt teljesítmény az 1. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg az alapvető tanári utasításokat,
- tudjon köszönni, megköszönni, kérni,
- tudja megismételni a tanító szavait,
- tudjon megnevezni személyeket, állatokat, tárgyakat,
- tudjon bekapcsolódni egyszerű szavakkal ismert témakörű párbeszédbe, beszélgetésbe,
- tudjon rövid mondókákat, dalokat elmondani,
- ismerje a számokat 10-ig.

Írás

A tanuló:

- nagy nyomtatott betűkkel tudja leírni saját nevét.

4.1.2 Várt teljesítmény a 2. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanári utasításokat, felszólításokat,
- tudjon bemutatkozni, megszólítani, kérdezni, válaszolni,
- tudjon bekapcsolódni egy-két szóval ismert témakörű párbeszédbe, beszélgetésbe,
- tudjon nyelvvileg »tájékozódni« a helyiségben,
- értse meg a hallott szöveg globális közlését, s megfelelő reagálással (egyszerű válasszal, illetve állítással, tagadással, rajzzal) bizonyítsa azt,
- tanulja meg és használja a témakörök leggyakoribb szavait,
- tudja elmondani konkrét személyek, állatok, dolgok nevét, színét, nagyságát, mennyiségét,
- tudjon rövid mondókákat, verseket, dalokat elmondani,
- ismerje a számokat 20-ig.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon olvasni szavakat, szókapcsolatokat, rövid mondatokat, ügyelve azoknak a hangoknak a megkülönböztetésére is, amelyek a két nyelvben eltérnek egymástól.

Írás

A tanuló:

- ismerje a magyar ábécé nyomtatott betűit,
- nyomtatott betűvel tudjon szavakat, rövid mondatokat másolni,
- tudja nyomtatott betűvel helyesen leírni a begyakorolt szavakat, rövid mondatokat,
- tudjon látási megfigyelés után tollbamondást írni (szavakat, rövid mondatokat),
- tudjon kép vagy képsor alapján mondatokat alkotni a tanult szavakkal.

4.1.3 Várt teljesítmény a 3. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanári utasításokat, felszólításokat,
- tudjon köszönni, megköszönni, kérni, bemutatkozni, megszólítani,
- tudjon bekapcsolódni rövid mondatokkal ismert témakörű párbeszédbe, beszélgetésbe,
- értse meg a hallott szöveg globális közlését, és válaszadással bizonyítsa azt,
- tudja kikeresni a hallott szöveg alapvető adatait (Ki?, Mi?, Hol?, Mikor?),
- tudja elmondani konkrét személyek, állatok, dolgok nevét, színét, nagyságát, mennyiségét, tudja kifejezni hasonlóságukat, illetve különbségüket,
- tudjon rövidebb verseket elmondani,
- ismerje a számokat 100-ig.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon némán mondatokat olvasni, értse meg azokat, és válaszoljon a rájuk vonatkozó egyszerű kérdésekre,
- tudjon előzetes felkészülés után hangosan olvasni mondatokat, rövid szöveget.

Írás

A tanuló:

- tudja írni a magyar ábécé nyomtatott és írott betűit,
- nyomtatotról írottra tudjon szavakat, rövid mondatokat másolni,
- tudjon látási megfigyelés után tollbamondást írni (szavakra tagolás, mondatkezdő nagybetű, pont),
- legyen képes néhány összefüggő mondatot alkotni,
- legyen képes kérdésekre röviden válaszolni.

4.2 Várt teljesítmény a második szakasz végén

A tanuló:

- értse meg a tanári közléseket és a tananyagra vonatkozó kérdéseket, s ezt megfelelő reagálással bizonyítsa,
- értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédesszövegeket, keresse meg a fontosabb adatokat,
- tudjon bekapcsolódni egyszerű beszélgetésbe, tudjon telefonbeszélgetést folytatni,
- tudjon bocsánatot kérni, egyszerű gratulációt kifejezni, szóban bemutatni személyt és állatot,
- tudja elmesélni élményeit,
- kulcsszavak segítségével tudjon rövid beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,
- tudjon megközelítőleg folyamatosan rövidebb szöveget felolvasni,
- többszöri olvasás után értsen meg rövid művészi és nem művészi szövegeket, oldja meg a szövegekre vonatkozó egyszerű feladatokat,
- tudja néhány mondatban megfogalmazni olvasott irodalmi mű tartalmát,
- tudjon verseket vagy rövidebb prózai szövegeket memoriterként elmondani,
- tudjon képeslapot, meghívót és rövid magánlevelet írni, leírást készíteni családtagjairól, barátjáról,
- tudjon rövid eseménysort írni,
- használja a mondatkezdő nagybetűt, valamint a pontot és a kérdőjelet a mondatok végén,
- tudja betűrendbe állítani az ismert szavakat,
- tudjon ismert szavakat szótagolni,
- használja a jelen és múlt idejű igealakokat kijelentő és felszólító módban,
- ismerje és használja a tárgyragot, a többes szám jelét, a birtokos személyragokat,
- tudja kifejezni a cselekvés, történés helyét és idejét,
- tudjon egyszerűbb melléknéveket fokozni,
- írja helyesen a személyneveket, az állatneveket, valamint a szűkebb környezetében előforduló földrajzi és intézményneveket.

4.2.1 Várt teljesítmény a 4. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanári közléseket és a tananyagra vonatkozó kérdéseket, s ezt megfelelő egyszerűbb reagálással bizonyítsa,
- fogja fel a tanult témákról szóló rövid monologikus és párbeszédesszövegek alapvető információit,
- tudjon bocsánatot kérni, egyszerű gratulációt kifejezni,
- tudjon egyszerű információkat kérni és adni,
- tudjon képekről néhány mondatot alkotni,
- tudjon rövid párbeszédet eljátszani, verseket, dalokat memoriterként elmondani,
- beszédében tudja alkalmazni az újonnan megismert szavakat.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon megközelítőleg folyamatosan rövidebb szöveget felolvasni,
- többszöri olvasás után értsen meg nagyon rövid nem művészi szöveget, oldja meg a szövegre vonatkozó egyszerű feladatokat,
- képek vagy kérdések segítségével mondja el irodalmi szöveg tartalmát,
- tudjon szereposztás szerint párbeszédes szövegeket olvasni.

Írás

A tanuló:

- tudjon szöveget másolni írott betűkkel,
- tudjon tollbamondás után ismert szövegeket írni, használja a mondatkezdő nagybetűt, valamint a pontot a mondatok végén,
- tudjon egyszerűbb szövegeket kiegészíteni,
- válaszoljon egy-egy szóval kérdésekre.

Nyelvi-nyelvtani ismeretek, helyesírás

A tanuló:

- tudja betűrendbe állítani az ismert szavakat,
- tudjon ismert szavakat szótagolni.

4.2.2 Várt teljesítmény az 5. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanári közléseket és a tananyagra vonatkozó kérdéseket, s ezt megfelelő reagálással bizonyítsa,
- fogja fel a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegek lényegét, keresse meg a fontosabb adatokat,
- tudjon bocsánatot kérni, egyszerű gratulációt és jókívánságot kifejezni,
- tudjon telefonbeszélgetést folytatni, tartsa be az alapvető illemszabályokat,
- tudjon bemutatni ismerős személyt, állatot,
- kulcsszavak segítségével tudjon rövid beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,
- tudjon rövid párbeszédet eljátszani, verseket, dalokat memoriterként elmondani,
- beszédében tudja alkalmazni az újonnan megismert szavakat.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon folyamatosan rövidebb szöveget felolvasni,
- többszöri olvasás után értsen meg rövid nem művészi szöveget, oldja meg a szövegre vonatkozó szövegértési feladatokat,
- keresse meg szótárban az ismeretlen szavak jelentését,
- képek vagy kérdések segítségével mondja el irodalmi szöveg tartalmát, állapítsa meg az események sorrendjét,
- tudjon szereposztás szerint párbeszédesszövegeket olvasni.

Írás

A tanuló:

- tudjon tollbamondás után ismert szövegeket írni,
- tudjon írásban válaszolni az olvasott művel kapcsolatos kérdésekre, használja a mondatkezdő nagybetűt, valamint a pontot és a kérdőjelet a mondatok végén,
- tudjon egyszerűbb szövegeket kiegészíteni,
- tudjon rövid összefüggő szöveget alkotni (képeslap, meghívó).

4.2.3 Várt teljesítmény a 6. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanári közléseket és a tananyagra vonatkozó kérdéseket, s ezt megfelelő reagálással bizonyítsa,
- értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédesszövegeket, keresse meg a fontosabb adatokat,
- értsen meg egyszerűbb hallott szövegeket, szűrje ki belőlük a fontos információkat a megadott megfigyelési szempontok szerint,
- tudjon bekapcsolódni egyszerű beszélgetésbe, tudjon tájékoztatást kérni és adni,
- tudjon bemutatni személyt, állatot és játékot,
- mesélje el élményeit,
- kulcsszavak segítségével tudjon rövid beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,
- tudjon rövid párbeszédet eljátszani, verseket vagy rövidebb prózai szövegeket memoritereként elmondani,
- tudja elmondani olvasott szöveg tartalmát,
- beszédében tudja alkalmazni az újonnan megismert szavakat.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon folyamatosan szöveget felolvasni,
- többszöri olvasás után értsen meg rövid nem művészi szöveget, oldja meg a szövegre vonatkozó szövegértési feladatokat,
- keresse meg szótárban az ismeretlen szavak jelentését,
- mondja el irodalmi szöveg tartalmát, állapítsa meg az események sorrendjét,
- tudjon szereposztás szerint párbeszédes szövegeket olvasni,
- házi olvasmányként önállóan olvasson el és mutasson be egy-két mesét.

Írás

A tanuló:

- tudjon tollbamondás után ismert szöveget írni, használja a mondatkezdő nagybetűt, valamint a pontot és a kérdőjelet a mondatok végén,
- tudja megoldani az olvasott szöveghez tartozó írásbeli feladatokat,
- tudjon egyszerű szöveget hiányzó szavakkal, mondatokkal kiegészíteni,
- tudjon rövid szöveget alkotni (magánlevél),
- tudjon leírást készíteni családtagjairól, barátjáról,
- tudjon rövid eseménysort írni,
- tudja néhány mondatban megfogalmazni olvasott irodalmi mű tartalmát.

Nyelvi-nyelvtani ismeretek, helyesírás

A tanuló tudja helyesen alkalmazni a tanult nyelvtani ismereteket:

- a jelen és múlt idejű igealakokat kijelentő és felszólító módban,
- a tárgyragot,
- a hely- és az időhatározó ragjait,
- a többes szám jelét,
- a birtokos személyragokat,
- tudjon fokozni,
- írja helyesen a személyneveket, az állatneveket, a szűkebb környezetében előforduló földrajzi és intézményneveket.

4.3 Várt teljesítmény a harmadik szakasz végén

A tanuló:

- értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegeket, keresse meg a fontosabb adatokat,
- értsen meg beszélt médiaszövegeket (hír, reklám, interjú) és rövidebb ismeretterjesztő szövegeket,
- tudjon részt venni szerepjátékokban, használja az udvariassági formákat,
- tudjon szóban bemutatni személyt, állatot, tárgyat, lakóhelyet, foglalkozást,
- mesélje el élményeit, terveit,
- tudjon beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,
- tudja elmondani olvasott művészi szöveg, illetve látott film tartalmát, tudja jellemezni a szereplőket,
- tudjon memoriterek elmondani,
- beszéljen meglehetősen folyékonyan, ne keresse feltűnően a szavakat, kiejtése, hangsúlya és hanglejtése legyen megközelítőleg helyes, szókinccse meglehetősen gazdag; kerülje az ismétléseket, tudjon szinonimákat használni,
- tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel hangosan olvasni,
- értse meg a mindennapi témájú és a tanult témakörhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket nem tartalmazó olvasott ismeretterjesztő, publicisztikai (hír, reklám, interjú) és köznap szövegeket (magánlevél, használati utasítás), oldja meg a szövegértési feladatokat,
- tudja nyomtatott és elektronikus szövegből kikeresni a számára fontos információkat,
- legyen képes rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni olvasott szövegben,
- tudjon különböző szótárakat használni,
- tudjon írásban köznap és közéleti szövegtípusokat alkotni (meghívó, levél, önéletrajz),
- tudjon írásban személy-, állat- és tájleírást készíteni,
- tudjon elbeszélő fogalmazást írni, tudja megfogalmazni terveit a jövőben,
- tudjon beszámolni házi olvasmányairól megadott szempontok szerint,
- tudjon rövidebb, ismert témájú szöveget magyar nyelvre fordítani,
- tudjon betűrendbe sorolni, elválasztani, keltezni,
- ragozza helyesen a legtöbb gyakran használt igét, különböztesse meg az alanyi és a tárgyi ragozást a gyakorlatban,
- többnyire írja helyesen a főneveket (közneveket, tulajdonneveket), mellékneveket, számneveket és névmásokat, tudja őket toldalékolni,
- megfelelően használja a névelőket,
- ismerjen és használjon névutókat, határozószókat, kötőszókat,
- tudjon rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni,
- ismerjen és használjon néhány összetett mondatfajtát,
- alkalmazza a vesszőt felsorolásakor és az egyszerű mondat végi írásjeleket.

4.3.1 Várt teljesítmény a 7. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegeket, keresse meg a fontosabb adatokat, illetve vegyen részt ilyenekben,
- értsen meg rövidebb médiaszövegeket (hír, reklám),
- tudjon részt venni szerepjátékokban (pl.: vásárlás különböző üzletekben), használja az udvariassági formákat,
- tudjon bemutatni személyt, állatot, lakóhelyet,
- mesélje el élményeit,
- tudjon beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,
- tudja elmondani olvasott szöveg, illetve látott film tartalmát,
- tudjon összefüggően beszélni házi olvasmányairól a megadott szempontok szerint,
- beszédében tudja alkalmazni az újonnan megismert és elsajátított szavakat,
- tudjon memoriterekkel elmondani.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel hangosan olvasni,
- értse meg a mindennapi témájú és a tanult témakörökhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket nem tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai (hír, reklám) és köznap (használati utasítás) szövegeket, oldja meg a szövegértési feladatokat,
- tudja elmondani egyszerűbb irodalmi szövegek tartalmát,
- legyen képes rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni a szövegben,
- tudjon kétnyelvű szótárt használni,
- tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel verseket és prózai részleteket elmondani,
- házi olvasmányként olvasson el egy elbeszélést vagy ifjúsági regényrészletet.

Írás

A tanuló:

- tudjon szöveget alkotni megadott témában, műfajban (levél, születésnap gratuláció),
- tudjon leírást készíteni személyről, állatról,
- tudjon rövid elbeszélő fogalmazást írni,
- tudjon megoldani írásbeli feladatokat,
- tudjon rövidebb, ismert szöveget magyar nyelvre fordítani,
- tudjon beszámolni házi olvasmányairól megadott szempontok szerint,
- tudjon néhány mondatot szlovén nyelvről magyar nyelvre fordítani,
- tudja használni a kétnyelvű szótárakat.

4.3.2 Várt teljesítmény a 8. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegeket, keresse meg a fontosabb adatokat, illetve vegyen részt ilyenekben,
- értsen meg rövidebb médiaszövegeket (időjárás-jelentés) és rövidebb ismeretterjesztő szövegeket,
- tudjon részt venni szerepjátékokban (pl. vendéglátás), használja az udvariassági formákat,
- tudjon bemutatni személyt, állatot, tárgyat,
- tudja elmesélni élményeit,
- tudjon beszédgyakorlatot készíteni a tanult témakörökről,
- tudja elmondani olvasott szöveg, illetve látott film tartalmát,
- tudjon összefüggően beszélni házi olvasmányairól a megadott szempontok szerint,
- beszédében tudja alkalmazni az újonnan megismert és elsajátított szavakat,
- tudjon memoritereket mondani.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel hangosan olvasni,
- értse meg a mindennapi témájú és a tanult témakörhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket nem tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai (időjárás-jelentés) és köznapis szövegeket (magánlevél), oldja meg a szövegértési feladatokat,
- tudja nyomtatott és elektronikus szövegből kikeresni a számára fontos információkat,
- tudja elmondani irodalmi szövegek tartalmát,
- legyen képes rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni a szövegben,
- tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel verseket és prózai részleteket elmondani,
- házi olvasmányként olvasson el egy elbeszélést vagy ifjúsági regényrészletet.

Írás

A tanuló:

- tudjon szöveget alkotni megadott témában, műfajban (meghívó, apróhirdetés),
- tudjon személy-, állat- és tárgyleírást készíteni,
- tudjon elbeszélő fogalmazást írni,
- tudjon megoldani írásbeli feladatokat,
- tudjon rövidebb, ismert témájú szöveget magyar nyelvre fordítani,
- tudjon néhány mondatot szlovén nyelvről magyar nyelvre fordítani,
- tudja használni a kétnyelvű szótárakat,
- tudjon beszámolni házi olvasmányairól megadott szempontok szerint.

4.3.3 Várt teljesítmény a 9. osztály végén

Beszédértés, beszéd

A tanuló:

- értse meg a tanult témákról szóló monologikus és párbeszédes szövegeket, keresse meg a fontosabb adatokat, illetve vegyen részt ilyenekben,
- értsen meg médiaszövegeket (riport, interjú) és ismeretterjesztő szövegeket,
- tudjon részt venni szerepjátékokban (pl. idegenvezetés),
- tudjon bemutatni személyt, állatot, tárgyat, foglalkozást,
- mesélje el élményeit, terveit,
- tudja elmondani olvasott szöveg, illetve látott film tartalmát,
- tudjon összefüggően beszélni házi olvasmányairól a megadott szempontok szerint,
- beszédében tudja alkalmazni az újonnan megismert és elsajátított szavakat,
- tudjon memoritereket elmondani,
- beszéljen meglehetősen folyékonyan, ne keresse feltűnően a szavakat, kiejtése, hangsúlya és hanglejtése legyen megközelítőleg helyes, szókincse meglehetősen gazdag; kerülje az ismétléseket, tudjon szinonimákat használni.

Olvasás

A tanuló:

- tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel hangosan olvasni,
- értse meg a mindennapi témájú és a tanult témakörhöz kapcsolódó, ismeretlen nyelvi elemeket nem tartalmazó ismeretterjesztő, publicisztikai (pl. időjárás-jelentés) és köznapi szövegeket (magánlevél), oldja meg a szövegértési feladatokat,
- tudja nyomtatott és elektronikus szövegből kikeresni a számára fontos információkat,
- tudja elmondani irodalmi szövegek tartalmát, röviden jellemezni a szereplőket,
- legyen képes rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni a szövegben,
- tudjon különböző szótárakat használni,
- tudjon meglehetősen folyékonyan, megközelítőleg megfelelő kiejtéssel, hangsúllyal és hanglejtéssel verseket és prózai részleteket elmondani,
- házi olvasmányként olvasson el egy elbeszélést vagy ifjúsági regényrészletet.

Írás

A tanuló:

- tudjon köznapi, közéleti és publicisztikai szövegtípusokat (interjú, önéletrajz) alkotni,
- tudjon személy- és tájleírást készíteni,
- tudjon elbeszélő fogalmazást írni, tudja megfogalmazni terveit a jövőben,
- tudjon beszámolni házi olvasmányairól megadott szempontok szerint,
- tudjon rövidebb, ismert témájú szöveget magyar nyelvre fordítani,
- tudja használni az egynyelvű és a kétnyelvű szótárakat,
- írjon, félreértést okozó nyelvhelyességi vagy egyéb hibák nélkül.

Nyelvi-nyelvtani ismeretek és készségek, helyesírás

A tanuló:

- ismerje a magyar nyelv szókincsét, hangtanát, mondattanát, helyesírását,
- tudjon betűrendbe sorolni, elválasztani, keltezni,
- ragozza helyesen a legtöbb gyakran használt igét, különböztesse meg az alanyi és a tárgyi ragozást a gyakorlatban,
- többnyire írja helyesen a főneveket (közneveket, tulajdonneveket), mellékneveket, számneveket és névmásokat, tudja őket toldalékolni,
- megfelelően használja a névelőket,
- ismerjen és használjon névutókat, határozószókat, kötőszókat,
- tudjon szavakat képezni,
- tudjon rokon és ellentétes jelentésű szavakat keresni,
- tudjon szószerkezeteket alkotni,
- ismerjen és használjon néhány összetett mondatfajtát,
- alkalmazza a vesszőt felsoroláskor és az egyszerű mondat végi írásjeleket.

5 TANTÁRGYKÖZI KAPCSOLATOK

A magyar nyelv a kétnyelvű általános iskolában nemcsak tantárgy, hanem tanítási nyelv is. Ebből kifolyólag a tantárgy más tantárgyakkal való kapcsolatának minden tanítási órán meg kellene valósulnia. Ezáltal a tanulók más tantárgyaknál is fejlesztik magyar nyelvi tudásukat szóban és írásban. Nagyobb hangsúlyt kap ez az ún. nemzetiségi programot is megvalósító tantárgyak esetében, hiszen azoknál nemcsak ismeretszerzés és képességfejlesztés céljával használják ezt a nyelvet, hanem ezen a nyelven magyar vonatkozású tananyagokat dolgoznak fel.

Az első szakaszban a tantárgy keretében fontos szerepe van a készségtárgyakkal (**zenei nevelés, képzőművészeti nevelés, testnevelés**) való korrelációnak, illetve integrációnak, hiszen a tanulók zenével, mozgással, rajzban is kifejezhetik gondolataikat, érzéseiket, amelyeket magyar nyelven még nehezen tudnának megfogalmazni. A három tantárgy közül legnagyobb jelentőséggel a zenei nevelés bír, mert a tanulók a daltanulással bővítik szókincsüket, gyakorolják a kiejtést, a helyes hangsúlyt és hanglejtést.

A második, de még inkább a harmadik szakaszban ismeretterjesztő szövegek olvasásával is megvalósul a tantárgyközi kapcsolat, pl. történelemmel, földrajzzal, biológiával, képzőművészeti neveléssel, zenei neveléssel.

A magyar nyelv tanítása az anyanyelvi (**szlovén nyelvi**) kompetenciára alapoz leginkább. A tanulók ugyanis szlovénórán sajátítják el az írás és olvasás alapjait, magyarórán erre építve tanulják az anyanyelvüktől eltérő betűk írását, olvasását. A nyelvi ismeretek elsajátításának is jó alapja lehet a biztos anyanyelvi tudás. A két nyelv közötti hasonlóságokat és különbségeket tudatosítva nagyobb sikerre számíthatunk mindkét tantárgynál, ezért szükséges ezeket kiemelni. Tudatosítani kell a magyar és a szlovén nyelv típusbeli különbségét, azt hogy a magyar nyelvben toldalékoló voltából kifolyólag elsősorban toldalékok segítségével fejezzük ki a jelentés módosulásait és a mondatbeli viszonyokat, a szlovénben mint hajlító nyelvben pedig a fő magánhangzójának a változásával fejezik ki ugyanezt.

Az idegen nyelvek tanulása azok indoeurópai jellegéből kifolyólag kisebb mértékben támogatja a magyar nyelv tanulását, de az ott elsajátított tanulási technikák és stratégiák itt is alkalmazhatók.

6 MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

6.1 Az első szakaszban történő fejlesztés

A magyar nyelv mint második nyelv tanításának **elsődleges célja**, hogy a tanulók megtanuljanak magyarul beszélni, társalogni, írni és olvasni. Fontos az is, hogy erre olyan tevékenységekkel készüljenek, amelyek lehetővé teszik, hogy aktívak, motiváltak és nyitottak legyenek.

Már az első osztálytól törekedni kell arra, hogy az **órávezetés**, illetve a tanórai interakciók magyar nyelven folyjanak, és csak ritkán éljünk a szlovén nyelvvel mint közvetítővel. Ehhez azonban a tanulóknak olyan órávezetési és társalgási kifejezőkészséget kell fokozatosan elsajátítaniuk, amely lehetővé teszi a tanár és a tanuló közti többnyire zökkenőmentes kommunikációt. Ezt a készséget a tanárnak tudatosan kell összeválogatnia és bővítenie. Ezekhez nemcsak a leggyakrabban használt utasításszövegek (*Hallgassuk meg!*, *Mesélj!* stb.) tartoznak, hanem olyan szavak, illetve kifejezések is, amelyekkel a tanulók ki tudják fejezni kommunikációs szándékaikat, pl. csodálkozást (*ó! Nohát!*), örömet (*de jó!*) stb. A beszédkésztség fejlesztésében jelentős helyet foglal el a jól megválasztott és megszerkesztett kérdés.

Az **első szakaszban** szinte kizárólag a szóbeliségen van a hangsúly. Ennek a legjobb formája a többnyire párbeszédre alapuló **beszédgyakorlat**. A beszédgyakorlatokkal a tanulók szókincsét, kiejtését, mondatalkotási, majd fokozatosan szövegalkotási képességeit fejlesztjük. Az első osztály elején a beszédgyakorlatok legelterjedtebb formája a kérdés–felelet. Fokozatosan azonban arra szoktatjuk a tanulókat, hogy a tanult témakörben már néhány összefüggő mondatot is tudjanak alkotni. A tanterv és a tankönyv témaköreiben végezendő beszédgyakorlatokat egyenként, párban, csoportokban vagy kórusban való feleltetéssel végzik a tanulók. A második nyelv elsajátításában a kezdetben két érzékszervnek jut nagy szerep: a fülnek és a szemnek (auditív, vizuális és audiovizuális érzékelés és szemléltetés). Az első osztályban nagyon fontos a természetes szemléltetés, a tanteremben ugyanis minden és mindenki szemléltetési anyagnak szolgálhat. A természetes szemléltetést végezhetjük más helyszínen is, pl. az udvaron, a kertben, a boltban. Ezt a kínálatot bővíthetjük motorikus és tárgyi szemléltetéssel (pl. bevitt tárgyak). Képek és egyéb szemléltető eszközök segítségével ugyanis mesterséges szituációt teremtünk az osztályban. A motorikus szemléltetésnek a cselekvések érzékelésében, bemutatásában van nagy szerepe.

A nyelvtanításhoz a tanárnak gazdag eszköztárházzal kell rendelkeznie, a hagyományos szemléltető eszközöktől a legmodernebbekig. Az első osztályban a vizuális szemléltető eszközök közül a tárgyi és a képi szemléltetés a legelterjedtebb. A képi szemléltetés erősíti a szó és a fogalom asszociációját, kiindulópontot jelenthet a beszédbeli produkció megindításához, és általa gyorsodik a szókincs.

A szóbeliség szakaszában döntő szerepe van a **beszédtechnika** fejlesztésének. Mivel a tanárnak feladata és célja, hogy a tanulók fülét ráhangolja a magyar nyelvre, nagyon oda kell figyelnie saját hibátlan és példa értékű kiejtésére. Ügyeljen arra is, hogy beszédtempója és hangerőssége mindig természetes legyen. A kiejtés tanításakor a hangok, a hangkapcsolatok, a szavak helyes artikulációja mellett a szókapcsolatok, a szó szerkezetek, az állandósult szókapcsolatok helyes ejtését is gyakoroljuk. Tudni kell, hogy a nem anyanyelvi közlést a tanulók nem úgy hallják, ahogyan az elhangzik. Ezt a hamis hallást a tanult nyelv és az anyanyelv interferenciája okozza. A szlovén és a magyar nyelv hangrendszere ugyanis sokban eltér egymástól. Ezért a magyar nyelv tanítása kezdetén minden órán gyakoroljuk a magyar hangok ejtését. A kiejtés tanítását analitikus-szintetikus (elemző-összetevő) módszerrel végezzük. A szavakból kiemeljük az egyes hangokat, majd megismerésük után újra szavakba helyezzük őket, és úgy gyakoroljuk kiejtésüket.

A **szókincsgyarapítás** során elsajátított új szavakat fokozatosan mondatokba helyezzük, azokat pedig valamilyen beszédhelyzetbe. A környezetből megismert személyeknek, tárgyakkal és jelenségeknek a megnevezését olyan mondatokban gyakorolják, amelyeknek a szerkezete már eléggé automatizálódott bennük. Az általános iskola első osztályában azokat az értelemhordozó szavakat tanítjuk, amelyek beszédünkben a leggyakoribbak, amelyekre tanulóinknak a legnagyobb szükségük lesz a mindennapi kommunikáció során. Ezekhez társulnak még azok a szavak, amelyek nélkül nem tudnánk mondatokat szerkeszteni. Ilyenek a névelők, kötőszók, névmások stb. Az első osztályban elsősorban tárgyi szemléltetéssel tanítunk szavakat, majd a tárgy megnevezéséhez kössük helyének, számának, színének, alakjának, anyagának megnevezését is. Ha cselekvéssorokat alakítunk ki, akkor ezt a statikus fogalomkört, vagyis a névszókat igékkel (cselekvéssel) rögtön mozgásba hozzuk. Az első osztályban néhány alapvető **mondatmodellre** építjük a magyar nyelv tanítását. Ezek analógiájára a tanulók szinte korlátlan számban alkothatnak újabb mondatokat. Az első szakaszban a gyakorlatok folyamán a modellnek csak egy-egy elemét változtatjuk, azt, amelyiket automatizálni szeretnénk.

Az első szakaszban a tanulók életkori sajátosságaiból kiindulva döntő jelentőségű a **játék, a dal, a mese**. A tanulók játék közben megerőltetés nélkül megtanulják a játék közben használatos szavakat, kifejezéseket. A gyermekek természetes szükséglete a mozgásigény, amit feltétlenül ki kell használnunk a nyelvtanításban. Szívesen vesznek részt különféle dramatizálásokban is. Ügyelni kell viszont arra, hogy a dramatizálás során használatos szókészlet ne haladja meg nyelvtudásukat. A mondókákat rövidségük, jó hangzásuk és érdekességük miatt általában akkor is kedvelik a gyerekek, ha nem egészen értik őket. Szeretik őket, mert pl. velük számoljuk ki, hogy ki a hunyó, csalogatjuk ki a felhők mögül a napot, a csigát a házból, hívjuk az esőt... A mondókák és a dalocskák segítségével a tanulók könnyebben begyakorolják a magyar beszéd hangjait, azok ejtését és a hangok egybefűzését, hangoztatását.

Mindvégig, de főképp az első osztályban nagy jelentősége van az **alapos éves, szakaszos és óratervezésnek**. Az óra bevezető szakaszában végezzünk érdeklődést keltő játékokat és artikulációs gyakorlatokat. Ezekkel a tanulókat felkészítjük az új nyelvi anyag aktív befogadására és reprodukálására. A korábban tanult mondatmodellek, szavak ismétlésével előkészítjük az új nyelvi

anyagot. Az óra központi részében az új nyelvi anyag feldolgozása és gyakorlása folyik (pl. olyan gyakorlatokkal, amelyek során a megismert szavak és mondatmodellek segítségével mondatalkotást és szókincsbővítést végzünk). Az óra záró részében rögzítjük az új nyelvi anyagot.

A második nyelv tanulása során kiválóan lehet fejleszteni a tanulók **tanulási képességét**, ha hozzásegítjük őket ahhoz, hogy megismerjenek különböző tanulási technikákat, felismerjék, milyenek a tanulási módszereik, hogyan tudnak azokon javítani. Nagyon fontos, hogy ezekkel a tanár is tisztában legyen, és így differenciáltan fejlessze tanulóit. Változatos óravezetéssel lehetővé kell tenni, hogy a tanulók óra közben mozoghassanak.

A második nyelv tanulásában fontos szerepe van a tanulók **motiváltságának**. A differenciálás, az egyénre szabott munka, a változatos munkaformák alkalmazása és az őszinte, nyílt osztálytermi légkör nagyban hozzájárulhat ehhez. A projektmunkával, a kooperatív tanulással, a korszerű technikák alkalmazásával a tanár jobb eredményekre és nagyobb érdeklődésre számíthat.

6.2 A kommunikációs készségek fejlesztése a második és a harmadik szakaszban

A tantárgy keretében a négy készségterület (beszédértés, beszéd, írás, olvasás) fejlesztése történik elsősorban. Az ismeretszerzést és -bővítést is mindig a készségfejlesztés szolgálatában végezzük, vagyis a befogadást és az alkotást segítjük vele.

A **tanárnak** tudatában kell lennie annak, hogy tevékenységei a nyelvtanulás és nyelvtanítás környezetének nagyon fontos részét képezik. Olyan szerepmodelleket közvetít, amelyeket a tanulók követhetnek nyelvhasználatuk során.

Ebből kifolyólag nagy jelentőséggel bírnak a következő tanári tényezők:

- tanítási készségek,
- óravezetési készségek,
- tanítási stílus,
- a tevékenységek kutatására és a gyakorlat átgondolására irányuló képességek,
- az ellenőrzés és értékelés ismerete és alkalmazása,
- a szociokulturális háttérismeret tudása,
- interkulturális attitűdök és készségek,
- az irodalom esztétikai értékeire vonatkozó ismeretek stb.

A **tanárnak gondosan meg kell terveznie munkáját**, az eredményes megvalósításhoz pedig nagyon **sok gyűjtőmunkára** (megfelelő szövegek gyűjtése, adott esetben alkotása) lesz szüksége.

A tanárnak olyan légkört kell teremtenie az órán, hogy a tanulóknak legyen kedvük megnyilatkozni, akkor is, ha hibásan vagy szegényes szókinccsel beszélnek. Az órákon a leggyakoribb tevékenység a beszélgetés (közös, párban vagy csoportban) legyen.

Az alábbiakban a négy készségterület fejlesztéséhez adunk útmutatót.

6.2.1 Beszédértési készség fejlesztése

A nyelvi kommunikációban a beszédértésnek is legalább olyan nagy szerepe van, mint magának a beszédnek. A tanulókat már a nyelvtanulás kezdetétől arra kell szoktatni (akár a szintjüknél nehezebb eredeti vagy nyelvtanulási célra készült szövegek alkalmazásával is), hogy a szövegkörnyezet és egyes kulcsszavak értése elegendő támpontot nyújt a szöveg lényegének megértéséhez. A beszédértési készség fejlesztésénél a tanulók a szövegegész globális megértésére törekedjenek, erre kell őket ösztönözni.

A beszédértési készség fejlesztését szolgáló gyakorlatok kivitelezése:

A beszédértési gyakorlatok előkészítése

A tanár még a magnó/videó bekapcsolása előtt magyar nyelven (a tanulók nyelvi szintjének megfelelően) felkészíti a tanulókat a szöveg befogadására, éspedig:

- ismerteti a szöveg műfaját, a szöveg tartalmára vonatkozó általánosabb megállapításokat,
- képanyagot mutat be,
- ismerteti az ismeretlen szavakat,
- irányítja a témával kapcsolatos beszélgetést (pl. a cím alapján vagy a szövegből kiragadott néhány szó, képanyag alapján),
- a szöveg kulcsmondatait (kulcsinformációit) nem megfelelő sorrendben tünteti fel, a tanulók próbálják helyes sorrendbe állítani,
- hasonló témáról olvas.

A beszédértési gyakorlat közben

A tanulók többször hallgassák meg a szöveget. Lehetséges feladattípusok:

- a szöveg legfontosabb (műfaj, téma, idő, hely, szereplők) információira vonatkozó kérdések,
- a tanár állításokat mond, amelyekről a tanulóknak el kell dönteniük, hogy igazak vagy hamisak,
- feleletválasztós kérdések (teszt),
- tények lejegyzése (táblázatok hiányzó elemeinek pótlása, eseményvázlat),
- szerepjáték a tanár kikapcsolja a magnót, a tanuló folytatja (monológ, párbeszéd) a történetet, újrahallgatva összehasonlítja sajátját a felvétellel.

A beszédértés gyakorlása után

A gyakorlatok elvégzése után a tanulók egyre inkább elszakadhatnak az eredeti szövegtől, és több személyes megnyilatkozásra nyílik mód.

Ilyen gyakorlatok lehetnek pl.:

- a címválasztás,
- a történet továbbszövése, más szemszögből való elmesélése,
- elbeszélő történet párbeszéddé alakítása és fordítva,
- vázlatpontok készítése a szövegről,
- vita, beszélgetés, kommentárok a szövegről.

6.2.2 Olvasásértési készség fejlesztése

Az olvasásértési készséget fejlesztő gyakorlatok a tanulókat felkészítik különböző műfajú autentikus szövegek olvasására és megértésére. A tevékenységek során a tanulók egynyelvű, ill. kétynyelvű szótárakat, különböző képanyagot vagy más segédeszközt használnak. A tanár feladata, hogy különböző olvasási stratégiákat sajátíttasson el a tanulókkal.

A tanulók először inkább némán olvassák el a teljes szöveget, hiszen a szöveg megértése a cél. A hangos felolvasás a megértés rovására mehet, míg a mondatonkénti tagolás szét darabolja a szöveg egységét, és nem teszi lehetővé az ismeretlen kifejezések jelentésének kikövetkeztetését a szöveghelykontextusból. A helyes ejtés gyakorlása érdekében azonban hangosan is olvassanak a tanulók.

A tanuló a kitűzött célnak megfelelően választja meg az olvasási stratégiát, amely lehet:

- a szöveg egészének gyors, globális áttekintése,
- bizonyos részletek, kulcsinformációk megtalálása,
- a szöveg értelmezése, értékelése.

Az olvasásértési készség fejlesztésének három fázisa:

Olvasás előtti tevékenységek

A szöveg feldolgozását előzze meg a szövegre való ráhangolás fázisa. A szöveg címe, a hozzátartozó képek, a szövegből kiemelt néhány szó alapján a tanulók találgathatják, hogy miről fog szólni a szöveg. A tanulók figyelmének irányítására és a megértés későbbi ellenőrzésére a szöveg elolvasása előtt adjunk feladatokat vagy megfigyelési szempontokat, és ne csak utólag tegyünk fel kérdéseket.

A tanár például az alábbi lehetőségek közül választhat:

- A szöveget már egy ismert szöveg elemeinek felidézésével mutatja be.
- Ismerteti a szöveg kulcsszavait.
- A szöveg témájára vonatkozó képanyagot mutat be; a tanulók kifejezik benyomásait, érzelmeiket, véleményüket.
- A szöveg lényeges elemeit nem megfelelő sorrendben ismerteti; a tanulók helyes sorrendbe állítják őket.

Ha az idő és a körülmények lehetővé teszik, a szövegeket a szokásostól eltérő formában is »tálalhatja« a tanár, pl.:

- a legépelt szöveget szétvágja mondatokra, bekezdésekre,
- bizonyos szavakat szinonimákkal helyettesítve sokszorosítja a szöveget,
- a szöveget szavak kihagyásával gépeli le,
- mindenfajta központosítás nélkül leírt szöveget ad a tanulók kezébe,
- a szöveg kulcsmondatát minden jelzés nélkül kihagyja, annak helyét és tartalmát a tanulóknak kell az elolvasás után kitalálniuk.

Olvasás közbeni tevékenységek

A tanár olyan stratégiákat alkalmaz, amelyek lehetővé teszik, hogy a tanulók gyorsabban megértsék a magyar nyelvű szöveget, annak ellenére, hogy az több ismeretlen kifejezést tartalmaz.

Leggyakoribb feladattípusok:

- néhány előre megadott kérdés a szöveg legfontosabb információira vonatkozóan,
- állítások, melyekről a tanulóknak el kell dönteniük, hogy igazak vagy hamisak,
- feleletválasztós teszt,
- a tanár hibás állításainak javítása,
- táblázatok hiányzó elemeinek pótlása,
- az információk helyes sorrendbe állítása,
- szókihagyásos mondatok/szöveg üres helyeinek kitöltése,
- a szöveg témájának, rendeltetésének felismerése.

Olvasás utáni tevékenységek

A szöveg elolvasásával és a gyakorlatok megoldásával nem ér véget a szöveg feldolgozása. A szövegfeldolgozást záró gyakorlatok során a tanulók egyre inkább elszakadnak az eredeti szövegtől, és több személyes megnyilatkozásra (benyomás, vélemény, érzelem) nyílik módjuk.

Ilyen gyakorlatok lehetnek a következők:

- a történet továbbszövése és/vagy előzményeinek kitalálása,
- a történet más szemszögből való elmesélése,
- elbeszélő történet párbeszéddé való átalakítása és fordítva,
- a szöveg dramatizálása,
- vita, beszélgetés, kommentárok a szövegről.

6.2.3 Beszédkészség fejlesztése

A magyar nyelv mint második nyelv tanításának/tanulásának egyik legfontosabb célja, hogy a megtanult nyelvi formákat a tanulók szándékaik, gondolataik és érzelmeik kifejezésére valódi élethelyzetekben alkalmazni tudják.

Mivel a másik nyelven való önkifejezés nehézséget okoz/hat a tanulóknak, a tanárnak bátorítania kell őket a magyar nyelven folyó beszélgetésre. A szóbeliség a nyelvtanulás folyamán

kulcsszerepet játszik (kommunikatív nyelvoktatás). A tanárnak arra kell törekednie, hogy a tanórákon a beszélgetések ne legyenek kényszeredett (kérdés–felelet, tanulók közti vita kiprovokálása), ill. túlságosan szabad, a keretet áthágó beszélgetések. A beszédképesség fejlesztését szolgáló feladatok közt legyenek játékos feladatok is. A hagyományos társalgási témák mellett választhatnak szokatlan, esetleg abszurd szituációkat is, amelyek megmozgatják a tanulók fantáziáját, s önkifejezésre készítetik őket. Így a tanulók bekapcsolódnak és részt vesznek a beszélgetésben, kialakul egy egészséges versenyszellem, megtanulnak győztesként, esetenként vesztesként kikerülni egy-egy szituációból.

A beszélgetés lehet kötetlen vagy irányított beszélgetés. A kötetlen beszélgetést is meg kell tervezni, pl. a tanár a beszéd során feladatokat oszt ki, a gyakorlatra szánt időt meghatározza, versenyhelyzetet teremt. Az irányított beszélgetés során a tanár meghatározott nyelvi formák használatát várja el a tanulóktól. Igen fontos a kérdésfeltevés gyakorlása is, hiszen ez a kommunikációban éppen olyan fontos, mint a válaszadás. A játékoság legtöbbször a verbális kommunikációra épül, de a nem verbális kommunikáció elemeit is alkalmazhatjuk (gesztus, arcjáték, mozgás, pantomim stb.).

Párbeszéd

A párbeszéd a mindennapi szóbeli kommunikáció egyik legfontosabb eleme, ezért nagy hangsúlyt fektetünk gyakorlására. A tanár a tanulókkal mindig ismertesse a kommunikációs folyamat tényezőit, s a tanuló ebből kifolyólag alkalmazkodjon a beszédhelyzethez.

Szerepjáték

A játék különböző formái a tanulók életkorának és érdeklődésének megfelelően végigkísérik őket az oktatási folyamatban. A szerepjátékban a tanuló vagy saját magát vagy egy képzelt személyt alakít egy kitalált helyzetben. Megtervezése legyen átgondolt és alapos, a tanári utasítások egyértelműek és pontosak.

A szerepjátékok menete:

1. a körülmények bemutatása/magyarázata, szereposztás, feladatok meghatározása
2. kivitelezés (pármunka, csoportmunka),
3. a kivitelezés elemzése:
 - a tanulók önértékelése,
 - a játékban részt vevők kommentárja,
4. az elvégzett munka értékelése.

A szerepjátékok fajtái:

- információcsere: személyek, érdekek bemutatása, mindennapi életre vonatkozó ismeretek,
- szerepjáték előre megírt forgatókönyv alapján; a tanár elkészíti a forgatókönyvet, a tanulók szerepet választanak,
- kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás:
 - ismeretlen személlyel (buszon, üzletben...),
 - meghatározott céllal (a hiányzás igazolása, jókívánság kifejezése...),
 - szituációs játékok.

Monologikus megnyilatkozás

A kommunikatív központú nyelvtanulás során gyakran nyílik lehetőség arra, hogy a tanulók önmagukról, elvárásaikról, örömeikről és gondjaikról nyilatkozzanak, egyúttal megismerjék társaikat, és elmélyítsék embertársukkal való együttérzési készségüket.

Projektmunka

A projektmunka keretében minden tanulónak lehetősége van saját képességeinek megfelelően közreműködni. A tanárnak koordináló szerepe van.

A projektmunka elkészítésének mozzanatai:

1. bevezetés: a tanár bemutatja a témát, a vizuális és egyéb eszközöket,
2. felkészülés a projektmunkára: a tanulók ötleteket gyűjtenek, érdeklődésüknek megfelelően csoportokat alkotnak,
3. pármunka: tervezés, a munka felosztása, a projektmunka bemutatásának módja; az első szakaszban a tanár vezeti és irányítja a munkát, majd a tanulók önállóan dolgoznak,
4. a projektmunka plenáris bemutatása,
5. az elvégzett tevékenység értékelése (a tanulók végzik, a tanár összefoglalja).

6.2.4 Az írásbeli készség fejlesztése

Az írásbeli készséget fejlesztő gyakorlatok általában a szöveg előzőleg már elhangzott szóbeli tárgyalására alapoznak. A tanulók először a fokozatosság elvének megfelelően szókapcsolatokat, rövidebb szövegeket alkotnak. Mivel csak gyakorlással fejleszthetjük a tanulók írásbeli készségét, sok különböző feladatot kell számukra készíteni. Az irányított tevékenységként bevezetett gyakorlásnak idővel szabad, alkotó tevékenységgé kell kinőnie magát.

Írásbeli készséget fejlesztő tevékenység irányítása:

- szöveg minta tárgyalása → a szöveg mintához kapcsolódó gyakorlat → új szöveg alkotása → értékelés → javítás,
- az alkotott szöveg összehasonlítása hasonló szöveggel, ill. szöveg mintával → értékelés → javítás → újabb szövegalkotás.

Az írásbeli készség fejlesztését szolgáló gyakorlatok néhány példája:

- mondatalkotás: a tanulókat rászoktatjuk a megfelelő szavak kiválasztására, a helyes nyelvhasználatra, a helyesírási szabályok betartására,
- hiányos szöveg kiegészítése: a tanár hiányos szöveget közöl, a tanulók kiegészítik a hiányzó adatokkal,
- rövidebb leírások és tartalmak: általában szóbeli tevékenység (beszéd/meghallgatás/sűrített tartalom) előzi meg,
- szövegalkotás megadott adatok/kifejezések felhasználásával,
- szöveg minta bemutatása, amely segítségével a tanulók megismerkednek a szöveg (pl. életrajz) szerkezetével és tartalmával.

Az irányított és kreatív írás néhány példája:

- szövegalkotás adott utasítások szerint (kulcsszavak segítségével),
- meghatározott szándékkal, ismert címzettnek szóló szöveg alkotása (magánlevelezés),
- ismert személy jellemének megváltoztatása (tanár, iskolatárs, történelmi személy),
- reklámklipp szövegének alkotása (meggyőzés, lelkesítés).

6.3 A nyelvi kompetenciák fejlesztése

Szókincsfejlesztés

Az autentikus szóbeli és írott szövegekben használt szavak és kifejezések bemutatása mellett a szókincset az alábbi módokon fejlesztjük:

- előhívási technikák vagy szótárhasználat segítségével,
- kontextusba helyezéssel (szövegekben, feladatokban),
- vizuális segédeszközökkel történő szemléltetéssel,
- szövszedetek megtanulásával,
- szemantikai mezők felhasználásával és »fogalmi térképek« kialakításával.
- egynyelvű szótárak használatával,
- a lexikai struktúra ismertetésével és használatának gyakorlásával (pl. szóképzés, összetett szavak alkotása).

A grammatikai kompetencia fejlesztése

A tanulók grammatikai kompetenciájukat az alábbi módokon fejleszthetik:

- induktív módon, új nyelvtani anyag megismerésével, ahogyan azok autentikus szövegekben előfordulnak,
- induktív módon, új grammatikai elemeket, kategóriákat, szabályokat stb. tartalmazó szövegekben, amelyek kifejezetten azért készültek, hogy bemutassák ezek alakját, funkcióját és jelentését, ezeket magyarázatokkal és gyakorlatokkal folytatva,
- előhívási technikákkal stb.

6.4 Irodalmi nevelés

Az irodalmi szövegek megismerése során a tanulók fejlesztik befogadó- és alkotókészségüket, bővítik ismereteiket, elsősorban a magyar irodalom alkotásairól és alkotóiról, alakítják értékrendjüket, fejlesztik értékelő képességüket.

A tanulók az **első szakaszban** elsősorban a kiejtés, a hangsúly és hanglejtés gyakorlása végett ismernek és tanulnak meg mondókákat, verseket és más rövidebb szövegeket. Ilyen megfontolásból rendkívül fontos a hibátlan tanári felolvasás vagy a könyvnélküli »elmondás«. Ha ezt nem tudjuk biztosítani, inkább felvételtől mutassuk be a szöveget.

Az irodalmi szövegekkel való találkozás már az első osztálytól a tanulók érzelmi világát is hivatott gazdagítani, ezért nagyon fontos, hogy olyan szövegekkel ismerkedjenek meg a tanulók, amelyeket nyelvileg képesek felfogni.

Az első szakaszban a tanulók kizárólag meghallgatnak, illetve megtekintenek irodalmi szövegeket, a második szakaszban fokozatosan olvasnak is, míg a harmadik szakaszban szinte csak olvasnak ilyeneket. A könnyebb befogadás érdekében az első és részben a második szakaszban a lehető leggyakrabban kell az irodalmi szövegek megközelítését más művészeti ágak alkalmazásával segíteni: dramatizálás, képzőművészet, zene, film.

Az **első és második szakaszban** az irodalmi szövegekkel való ismerkedéskor élményszerűsége a hangsúly, az irodalommal való találkozás legyen élmény a tanulók számára. Éppen ezért olyan szövegeket válogatunk, amelyek számíthatnak a tanulók érdeklődésére. Fontos szempont a szövegek témájának időszerűsége is, ezért nemcsak a klasszikus irodalomból, hanem a lektútból is válogathatunk. A szövegek feldolgozásában különböző, elsősorban játékos módszerek, feladatok által segítsük a befogadást.

A **harmadik szakaszban** az irodalmi szövegek tárgyalása már valamivel jobban hasonlít az anyanyelvi órákon történő irodalomtanításhoz. Változatos módszereket és technikákat alkalmazva felkészítjük a tanulókat a legalapvetőbb szövegelemzési eljárások végzésére (téma-meghatározás, cselekmény, jellemzés, üzenet, véleményalkotás) szóban és írásban. Tudatosítjuk bennük, hogy a jelentés a mű és az olvasó kapcsolatából születik, vagyis hogy minden olvasói értelmezés legitim, hogy nincs jó és rossz válasz, illetve olvasat. Ebből kifolyólag bátorítsuk őket benyomásaik, gondolataik és véleményük megfogalmazására, egymás véleményének meghallgatására és tiszteletben tartására. Az irodalmi szövegek tárgyalása jó lehetőség a tanulók kreativitásának fejlesztésére is. Ez főképp a jobb nyelvi képességű tanulók esetében lehetséges, da a nyelvet kevésbé jól beszélőknél is szükséges. Ezeknél a tanulóknál tekintsük el a nyelvi hibáktól, szorítsuk őket háttérbe, ellenkező esetben a tanulók nem mernek kreatívak lenni.

7 A TELJESÍTMÉNY ÉRTÉKELÉSE

Az ellenőrzés és értékelés kötelező formája a szóbeli és az írásbeli ellenőrzés.

Az ellenőrzést és értékelést szabályozó dokumentumok megfogalmazzák az ellenőrzés és értékelés elveit is, amelyek közül a fontosabbak: az ismeretek és képességek különböző taxonómiai szintű mérése, a változatos mérési és értékelési formák, visszajelzés a tanulóknak és szüleiknek.

Az ellenőrzést és az értékelést célszerű az éves tervben gondosan megtervezni. Fontos, hogy a kettő közt különbséget tegyünk, s ne használjuk fel az ellenőrzést arra, hogy osztályzathoz jussunk. Ha az ellenőrzés eleget tesz rendeltetésének, az írásbeli dolgozatok és felmérőlapok értékelésénél nincs szükség ismétlésre.

Az ellenőrzéskor a tanár a tanulók tudásának és képességeinek szintjét állapítja meg. Attól függően, hogy mikor történik, az ellenőrzésnek három funkciója van:

- **megállapítja az előzetes tudást** (egy-egy anyag vagy témakör tárgyalása előtt),
- **megállapítja az új ismeretek, képességek elsajátításának mértékét** (folyamatosan az új anyag tárgyalása közben),
- **megállapítja az átfogó tudást** (egy témakör vagy más kerek egység végén).

Ügyeljünk arra, hogy az ellenőrzés rendszeres és sokoldalú legyen, terjedjen ki a négy alapkészségre (hallott szöveg értése, beszédkésztség, olvasott szöveg értése, íráskészség), a szókincs, valamint a funkcionális nyelvhasználat vizsgálatára. Az írásbeli és a szóbeli ellenőrzést a tanítási gyakorlatnak megfelelően alkalmazzuk, a szóbeliség és az írásbeliség arányának megfelelően.

Az osztályozás mellett rendkívül fontos az, hogy milyen megjegyzéseket fűzünk a dolgozathoz vagy a szóbeli felelethez. A szöveges értékelés lehetővé teszi az osztályzat mögött rejlő tudás és hiányosságok pontosabb megvilágítását. Igyekszünk minél átfogóbb és valósabb képet adni az egyes tanulók haladásáról, bátoríthatjuk őket a további munkára, a hiányosságok értelmében megfelelő tanulási tanácsokat adhatunk nekik.

OSNOVNA ŠOLA

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

9 789612 348052